

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

RAPORT METODOLOGICZNY

***Opracowanie zestawu analiz i rekomendacji w zakresie społeczno -
gospodarczej sytuacji Obszaru Pilotażowego.***

Zamawiający:

Urząd Miasta Łodzi

Wykonawca:

EGO – Evaluation for Government Organizations s.c.

Warszawa, 21.05.2015

NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Spis treści

Rozdział 1: Ogólna koncepcja	3
Rozdział 2: Opis realizacji zadania 1	8
Rozdział 3. Opis realizacji zadania 2	13
Rozdział 4. Opis realizacji zadania 3	21
Rozdział 5. Zwiększenie próby w zadaniu 2 i 3	26
Rozdział 6. Opis realizacji zadania 4	30
Rozdział 7. Opis realizacji zadania 5	41
Rozdział 8. Harmonogram	51
Rozdział 9. Kwestionariusze wywiadów jakościowych	53
Literatura:	69

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Rozdział 1: Ogólna koncepcja

W ramach zamówienia realizowane będą następujące zadania cząstkowe:

Zadanie 1: Przeprowadzenie analizy danych zastanych (ang. *desk research*) odnoszących się do centrum Łodzi.

Zadanie 2: Przeprowadzenie badań jakościowych dotyczących problemów społecznych w Rdzeniu Strefy Wielkowiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących Obszar Pilotażowy.

Zadanie 3: Pogłębiona analiza przyczyn powstawania zadłużeń czynszowych w Obszarze Pilotażowym.

Zadanie 4: Przygotowanie dla władz samorządowych Łodzi rekomendacji co do proponowanych programów działań poprawiających sytuację społeczną, dotyczących rozwiązywania problemów na terenie Rdzenia Strefy Wielkowiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego.

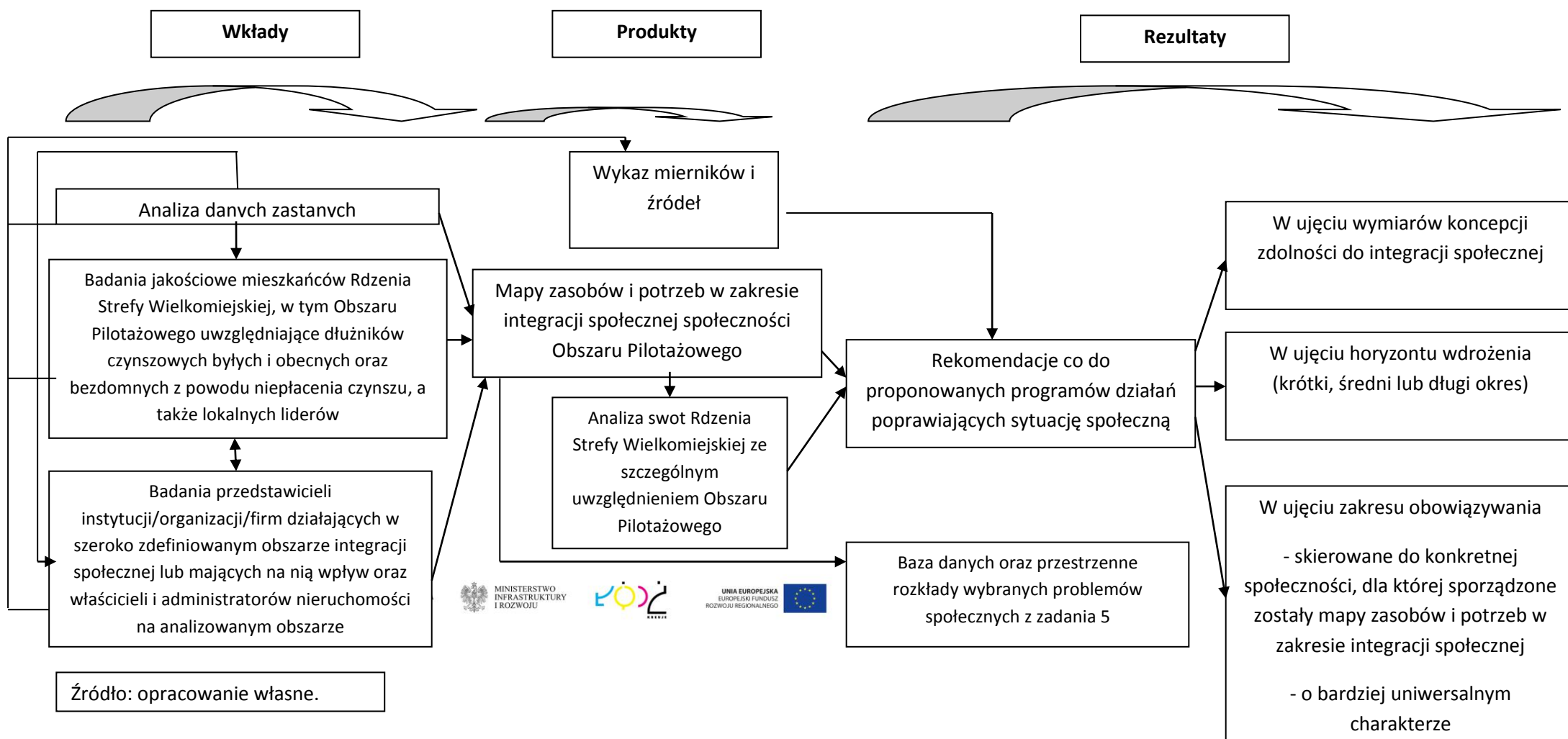
Zadanie 5: Sporządzenie bazy danych oraz przestrzennego rozkładu wybranych problemów społecznych dla Rdzenia Strefy Wielkowiejskiej wraz ze wskazaniem proponowanych funkcji i ich lokalizacji wspierających realizację projektów z zakresu społecznego aspektu rewitalizacji w Obszarze Pilotażowym.

W dalszej części raportu posługujemy się zbiorczym terminem *integracja społeczna* odnosząc go do ogółu zjawisk ze sfery społecznej mających wpływ na sytuację mieszkańców obszaru poddawanego analizie, w tym odnosząc go między innymi do charakterystyki mieszkańców pod kątem występowania różnego typu wykluczeń społecznych, oraz mechanizmów z tym związanych, a także sytuacji mieszkaniowej osób zamieszkujących analizowany obszar (w tym w odniesieniu do sytuacji związanej z zadłużeniem czynszowym) mającej wpływ na powstawanie różnego typu wykluczeń o charakterze społecznym, zaangażowania na rynku pracy czy dostępu do usług publicznych.

Ze względu na fakt, że realizacja poszczególnych zadań wskazanych w opz (1-5) uzależniona jest od siebie, a wyniki poszczególnych zadań warunkują się wzajemnie, proponujemy następujący schemat realizacji badania (Rycina 1).

Rycina 1 Koncepcja realizacji badania

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Badanie na płaszczyźnie merytorycznej podzielono na trzy bloki w ramach następującej sekwencji:

wkłady badania -> produkty badania -> rezultaty badania

I. Wkłady badania

Jako **wkłady badania** rozumie się działania zrealizowane dla zadania 1, 2 i 3, których sposób realizacji i użyte techniki opisane są w szczegółach w kolejnych rozdziałach raportu. Są to zadania dostarczające informacji i wiedzy na temat w zakresie sytuacji społecznej osób zamieszkujących Rdzeń Strefy Wielkomiejskiej ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego.

II. Produkty badania

Na podstawie wkładów dostarczonych w ramach zadania 1, 2 i 3 przystąpimy do opracowania **produktów badania** rozumianych jako:

1. **Min. 3 mapy zasobów i potrzeb w ramach integracji społecznej** dla społeczności lokalnych z Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej, ze szczególnych uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego. Planuje się sporządzenie map zasobów i potrzeb w zakresie integracji społecznej dla trzech społeczności w ramach Obszaru Pilotażowego, zdefiniowanych zgodnie z opz, tj.:

- a) kwartał „Kamienna” (ulica Rewolucji 1905 r., ulica Kilińskiego, ulica Jaracza, ulica Wschodnia) oznaczony jako Obszar nr 1 na Mapie Priorytetowych Projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
- b) tzw. „łącznik Kilińskiego” (ulica Kilińskiego od ulicy Jaracza do ulicy Narutowicza) oraz I Strefa Nowego Centrum Łodzi (ulica Narutowicza, ulica Nowotargowa, ulica Tuwima, ulica Kilińskiego) oznaczony jako Obszar nr 3 na Mapie Priorytetowych Projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
- c) III Strefa Nowego Centrum Łodzi (ulica Narutowicza, ulica Kilińskiego, ulica Tuwima, ulica Piotrkowska) oznaczona jako Obszar nr 2 na Mapie Priorytetowych Projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;

wraz z ciągami kamienic w pierzejach przyległych do opisanych granic obszarów. W przypadku stwierdzenia w toku realizacji badania, że inny podział

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

(w szczególności w ujęciu kategorialnym w ramach poszczególnych grup mieszkańców obszaru wskazanego do analizy) w zakresie sporządzania map jest istotny, nowa propozycja sporządzenia map zostanie przedstawiona Zamawiającemu do akceptacji. W miarę możliwości zadbamy, aby mieszkańcy poddani wywiadow jakościowym, w tym osoby zadłużone byli zaklasyfikowani do społeczności/grupy przypisani do jednej z map, zarówno w odniesieniu do podziału terytorialnego (3 podobszary w ramach Obszaru Pilotażowego), jak i w ujęciu kategorialnym. Sporządzenie map zasobów i potrzeb społeczności lokalnych w zakresie integracji społecznej wyraźnie wskazuje nie tylko na wymiar indywidualny problemu wykluczenia społecznego o różnym charakterze i pochodzeniu, ale także wskazuje na ich osadzenie w społeczności, w której osoby i dane grupy społeczne żyją i funkcjonują. Tego typu myślenie dotyczy właśnie procesu rewitalizacji danego obszaru, rozumianego w bardzo szerokim ujęciu, w szczególności w odniesieniu do mieszkańców zamieszkujących dany teren i ich środowiska życia.

Od strony metodologicznej mapy stanowią element koncepcji realizacji zadania 5, co w szczegółach metodologicznych zostało wskazane w Rozdziale 7.

Jako podsumowanie informacji zawartych w mapach zasobów i potrzeb w zakresie integracji społecznej analizowanych społeczności lokalnych i ich graficzną reprezentację stworzymy **bazę danych** oraz opracujemy **przestrzenny rozkład wybranych problemów społecznych dla Rdzenia Strefy Wielkowiejskiej wraz ze wskazaniem proponowanych funkcji i ich lokalizacji wspierających realizację projektów z zakresu społecznego aspektu rewitalizacji w Obszarze Pilotażowym** (zadanie 5).

2. **Całościowa analiza swot w zakresie integracji społecznej Rdzenia Strefy Wielkowiejskiej**, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego stworzonej w oparciu o stworzone mapy zasobów i potrzeb w zakresie integracji społecznej proponowanych do analizy społeczności lokalnych. Jej sporządzanie pozwoli zaprezentować zagregowane słabe i mocne strony analizowanego Obszaru, szanse i zagrożenia dalszego rozwoju, wskazując zarówno na kwestie szczegółowe w odniesieniu do społeczności lokalnych, dla których sporządzono mapy zasobów i potrzeb, jak i o bardziej uniwersalnym charakterze.

3. **Notatki zawierające propozycje zagadnień/zjawisk/problemów, które powinny być monitorowane/mierzone oraz dla których konieczne jest**

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

opracowanie mierników, dzięki którym możliwa będzie ocena postępu procesu rewitalizacji oraz jego końcowa ocena. Notatki zostaną sporządzone w oparciu o rezultaty i wnioski z realizacji zadań 1, 2 i 3.

III. Rezultaty badania

Opracowane produkty badania, zgodnie z założeniami opisanymi powyżej posłużą opracowaniu i przygotowaniu rezultatów badania.

Jako rezultaty badania rozumie się **opracowanie wniosków i rekomendacji dla władz samorządowych Łodzi co do proponowanych kierunków działań poprawiających sytuację społeczną mieszkańców, dotyczących rozwiązywania problemów społecznych** na terenie Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego (zadanie 4). Część ta w warstwie metodologicznej opiera się na stworzonej na potrzeby niniejszego badania koncepcji zdolności do integracji społecznej, a w warstwie praktycznej rekomendacje zostaną przedstawione w formie wielowarstwowej macierzy rekomendacji odnoszącej się zarówno wymiarów zdolności do integracji społecznej, jak i horyzontu czasowego ich wdrożenia czy zakresu podmiotowego obowiązywania. W szczególności zadanie to zostało opisane w Rozdziale 6. Dane pochodzą przede wszystkim z map zasobów i potrzeb w zakresie integracji społecznej, sporządzonych dla wytypowanych społeczności lokalnych i ich uogólnienia w postaci analizy SWOT.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMÓC TECHNICZNA 2007-2013

Rozdział 2: Opis realizacji zadania 1

Zakres poszukiwanych i analizowanych danych zastanych odnosi się wprost do zawartości map zasobów i potrzeb w obszarze integracji społecznej wybranych społeczności lokalnych. Zbierane dane dotyczyć będą głównych obszarów, takich jak:

- opis społeczności lokalnej,
- zasoby społeczności lokalnej (instytucjonalne, materialne, ludzkie, etc.),
- potencjał (w tym kapitał społeczny) w zakresie integracji społecznej.

Szczegółowo wskazane wyżej elementy zakresu danych zostały opisane w ramach Rozdziału 7.

W pierwszym kroku poszukiwać będziemy szczegółowych informacji na poziomie danych opisujących społeczności lokalne, dla których sporządzać będziemy mapy zasobów i potrzeb. W drugiej kolejności dane będą zbierane do opisu całego Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej. Zebrane dane będą konfrontowane w ramach dzielnicy lub całej Łodzi w zależności od dostępnych danych, aby pokazać relatywne kształtowanie się analizowanych procesów społecznych. Pod tym kątem będą analizowane także zidentyfikowane dokumenty i dane dla Łodzi, tj. będziemy sprawdzać czy można wyodrębnić szczegółowe dane dla badanego obszaru. W miarę możliwości wykorzystywane będą zarówno istniejące dane statystyczne, jak i przeprowadzane wcześniej badania jakościowe czy analizy dokumentów. W odniesieniu do horyzontu czasowego, w pierwszej kolejności docierać będziemy do danych i informacji, które pozwolą stworzyć aktualne mapy zasobów i potrzeb społeczności lokalnych w zakresie integracji społecznej. Pozostałe dane tworzyć będą kontekst historyczny, który także będzie brany pod uwagę, do opisu dynamiki obserwowanych obecnie zjawisk czy ich uwarunkowań czasowych. Każdorazowo, wykorzystywane źródła danych będą weryfikowane pod kątem rzetelności i poprawności metodologicznej zbierania informacji, szczególnie w przypadku istniejących opracowań czy raportów z badań.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIEJ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Źródła zbieranych danych

Zadanie 1 dotyczy analizy danych zastanych. Zgodnie z opz zgromadzimy i poddamy pogłębionej analizie dane pochodzące z różnych źródeł (rezultaty wcześniejszych badań społecznych, dane demograficzne, dokumenty urzędowe itp.), które dotyczą przede wszystkim problemów społecznych mieszkańców. W szczególności analiza dotyczyć będzie:

- produktów projektu „Wzmocnić szanse i osłabić transmisję biedy wśród mieszkańców miast województwa łódzkiego – WZLOT” zrealizowanego przez Uniwersytet Łódzki,
- projektu „Polityki Społecznej 2020+ dla Miasta Łodzi – Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych”,
- dokumentu „Polityka Miasta Łodzi dotycząca gminnego zasobu mieszkaniowego 2020+”,
- aktualnych danych z Wydziału Budynków i Lokali na temat liczby osób oczekujących na mieszkania komunalne i socjalne,
- aktualnych danych instytucji posiadających zbiorcze dane na temat zadłużeń czynszowych na analizowanym obszarze, które będą mogły zostać udostępnione Wykonawcy, w szczególności w ramach instytucji, których przedstawiciele zostali wskazani do wywiadów jakościowych w ramach zadania 3,
- danych Policji w zakresie bezpieczeństwa publicznego (liczba i rozmieszczenie interwencji policji oraz przyczyny ich podejmowania oraz uzupełniającą liczbą i rozmieszczenie rodzin, którym założono niebieską kartę, liczbą i rozmieszczenie przestępstw narkotykowych, miejsca zamieszkania sprawców przestępstw popełnionych na analizowanym obszarze – w miarę dostępności danych),
- danych Głównego Urzędu Statystycznego.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Dodatkowo proponujemy także w szczególności analizę dodatkowych źródeł wiedzy, takich jak:

- dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (MOPS) w Łodzi (np. na podstawie i w formie Oceny zasobów pomocy społecznej¹ oraz Centrum Świadczeń Socjalnych² dla analizowanego obszaru) w zakresie między innymi charakterystyki osób otrzymujących wsparcie wg typów i wielkości, a także informacje o rodzajach instytucji działających na analizowanych obszarze i dostępnych w nich miejscach (domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej, placówki specjalistycznego poradnictwa) oraz osobach korzystających z wsparcia tych placówek (kluby integracji społecznej, centra integracji społecznej), a także innych działaniach MOPS w zakresie przeciwdziałania marginalizacji i wykluczaniu społecznemu poszczególnych grup społecznych.
- dane Powiatowego Urzędu pracy w Łodzi (PUP) na temat sytuacji na rynku pracy mieszkańców Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego, obejmującego podstawowe charakterystyki zaangażowania mieszkańców analizowanego obszaru na rynku pracy, dane na temat udzielonego wsparcia wg typów i wielkości, a także informacje z zakresu współpracy PUP z pracodawcami z Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej.
- wskazania Biura ds. Rewitalizacji i Rozwoju Zabudowy Miasta i Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w zakresie lokalizacji obiektów, które mogą być wykorzystywane na cele społeczne, w tym w szczególności integracji społecznej;
- dostępne dane na temat jakości życia dla miasta Łodzi dostępnych w ramach Diagnozy Społecznej (Czapiński, Panek, 2005-2013);

¹ Nowelizacja z 2011 r. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.), wprowadziła obowiązek przygotowywania corocznie przez gminy, powiaty i samorząd województwa oceny zasobów pomocy społecznej, która będzie przedstawiana odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu oraz sejmikowi województwa. Ocena ta wraz z rekomendacjami będzie podstawą planowania budżetu na następny rok. (na podstawie www.irss.pl).

² Ze względu na fakt, że Centrum Świadczeń Socjalnych zajmuje się wypłatą takich świadczeń jak: zasiłki rodzinne z dodatkami, alimenty, dodatki mieszkaniowe i ryczałty energetyczne, jednak bez przeprowadzania pogłębionego wywiadu środowiskowego. Z tego względu w badaniu posłużymy się danymi ilościowymi w zakresie struktury wypłacanych zasiłków, ale bez uwzględniania przedstawiciela tej instytucji w ramach wywiadów jakościowych w zadaniu 2.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

- dane dotyczące organizacji pozarządowych działających w sferze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu różnych grup społecznych na analizowanym obszarze oraz wyniki badań przez nich realizowanych czy opracowanych raportów w tej sferze o mieszkańcach analizowanego obszaru (o ile takie zostały przygotowane);
- oraz innych dostępnych i zidentyfikowanych na etapie realizacji badania, które będą istotne dla analiz w ramach zamówienia.

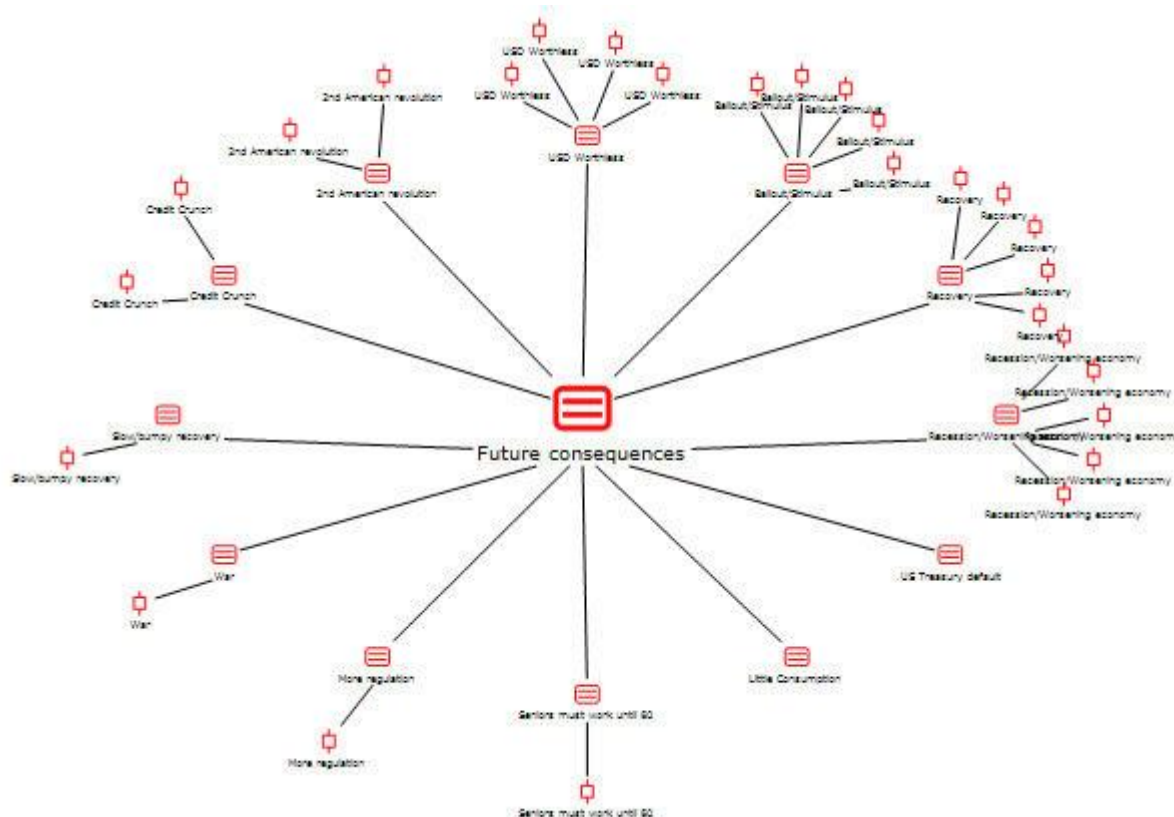
Wykaz źródeł zostanie szczegółowo opisany w raporcie podsumowującym zamówienie, tak aby wskazane pozycje mogły stać się źródłem wiedzy wykorzystywanej w przyszłych badaniach tego typu i stanowić element metodologii wchodzącej w skład modelu prowadzenia rewitalizacji na obszarach miejskich.

Ze względu na bardzo rozbudowany katalog dokumentów, artykułów, raportów i opracowań, które planujemy przeanalizować w trakcie systematycznego przeglądu danych zastanych, do przeprowadzenia analiz wykorzystane zostanie zaawansowane oprogramowanie do jakościowej analizy danych, tj. Maxqda. Oprogramowanie to pozwala na zgromadzenie w jednym dokumencie bardzo dużego zbioru tekstów, które następnie analitycy czytają i poddają kodowaniu. Kodowanie przebiegać będzie zgodnie z klasycznym podręcznikiem dla badaczy danych jakościowych opracowanym przez Saladnę (2009). Wg autora kodowanie to cykliczne narzędzie heurystyczne (...) pozwalające porządkować analizowany materiał (dane jakościowe), poddać je uporządkowanej, usystematyzowanej klasyfikacji i kategoryzacji (Saladana 2009: 8-10). Jest to kluczowy proces, którego produktem będzie mapa koncepcyjna, stanowiąca punkt referencyjny dla dalszych części badania.

Wykorzystanie pakietu analitycznego Maxqda pozwoli przeprowadzić gruntowną analizę obszernych jakościowych danych zastanych i literatury tematu, co nie jest możliwe przy wykorzystaniu klasycznych form analizy (np. ręcznych notatek). Formułowane na tej podstawie wnioski i hipotezy będą owocem rygorystycznych procedur badawczych, dzięki czemu formułowane wnioski będą w większym stopniu zobiektywizowane. Co więcej, pakiet Maxqda daje szerokie możliwości w zakresie wizualnej prezentacji wyników analiz, np. w zakresie zależności między różnymi

tematami pojawiającymi się w analizowanej literaturze (Maxqda Maps), co przedstawiono na poniższej rycinie.

Rycina 2 Prezentacja mapy relacji tematycznych w anglojęzycznych artykułach dotyczących kryzysu ekonomicznego

Źródło: www.qualitative-research.net

Analiza poprowadzona w ramach zadania 1 pozwoli na identyfikację podstawowych zjawisk społecznych na analizowanym obszarze, w szczególności w kontekście integracji społecznej, rynku pracy oraz sytuacji mieszkaniowej (problemu zadłużenia), a także pozwoli na stworzenie wstępnej charakterystyki badanego obszaru i jego mieszkańców. W kolejnym kroku informacje te będą uzupełniane i rozszerzone w oparciu o pogłębione badania jakościowe, realizowane w ramach zadania 2 i 3.

Rozdział 3. Opis realizacji zadania 2

Informacje zdobywane w ramach zadania 1 będą uzupełniane i rozszerzane o badania jakościowe realizowane w ramach zadania 2, zarówno w odniesieniu do badań mieszkańców Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego, jak i przedstawicieli instytucji realizujących zadania związane z integracją społeczną na tym terenie. Badania jakościowe w zadaniu 2 pozwolą w szczególności określić najczęściej spotykane w tym rejonie mechanizmy wykluczenia i marginalizacji różnych grup społecznych, a także podstawowe związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy analizowanymi negatywnymi procesami.

Zbierane w ramach zadania 2 dane odnosić się będą do map zasobów i potrzeb w obszarze integracji społecznej, których szczegółowy zakres opisano w Rozdziale 7. Dotyczą one następujących elementów map:

- opis społeczności lokalnej (uzupełniając do analizy danych zastanych),
- zasoby społeczności lokalnej (szczególnie o charakterze instytucjonalnym i ludzkim),
- **sytuacja mieszkańców, ich potrzeb i problemów w subiektywnej opinii mieszkańców (w szczególności mechanizmy wykluczenia i marginalizacji oraz podstawowe związki przyczynowo-skutkowe),**
- potencjał (w tym kapitał społeczny) w zakresie integracji społecznej.

W ujęciu tematycznym zbierane i analizowane dane w ramach wywiadów jakościowych dotyczyć będą następujących bloków:

a. Mieszkańcy:

sąsiedzi i okolica zamieszkania, historia zamieszkiwania w obecnym mieszkaniu, istniejące instytucje i organizacje (znajomość, korzystanie, ocena), kapitał społeczny, przyszłość i zmiany, polityka mieszkaniowa (opcjonalnie, ze względu na trudność pytań). Kwestionariusz wywiadów jest załącznikiem do Raportu Metodologicznego.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

b. Przedstawiciele Instytucji aktywnych w otoczeniu społecznym mieszkańców:

zasoby instytucji/organizacji, relacje z klientami/mieszkańcami (ich charakterystyka, zaobserwowane mechanizmy), współpraca z innymi instytucjami. Kwestionariusz wywiadów jest załącznikiem do Raportu Metodologicznego.

Rodzaje wywiadów jakościowych i sposób ich przeprowadzenia

Zakres informacji zbieranych w ramach zadania 2 należy podzielić na dwie części:

I. Wywiady z przedstawicielami instytucji/organizacji/pracodawców wskazanych w opz wraz z dodatkowymi propozycjami Wykonawcy wskazanymi w Rozdziale 5 (łącznie min. 21 wywiadów).

Wywiady w szczególności przeprowadzimy z:

- min. 5 wywiadów z asystentami rodzin lub pracownikami socjalnymi, do obowiązków których należą bezpośrednie kontakty z mieszkańcami Rdzenia Strefy Wielkowiejskiej, w tym co najmniej dwa wywiady z asystentami rodzin lub pracownikami socjalnymi zajmującymi się mieszkańcami Obszaru Pilotażowego (opz);
- Pracownicy Powiatowego Urzędu Pracy (4 wywiady w ramach dodatkowej propozycji Wykonawcy), w tym:
 - a) dyrektor lub kierownik działu/wydziału zajmującego się instrumentami aktywnej polityki rynku pracy (ang. *Active Labour Market Policy - ALMP*) zajmujący się mieszkańcami z Rdzenia Strefy Wielkowiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego;
 - b) 2 doradcy zawodowi pracujący z osobami zamieszkującymi Rdzeń Strefy Wielkowiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego;
 - c) 1 pracownik zajmujący się współpracą z pracodawcami działającymi w Rdzeniu Strefy Wielkowiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego lub zatrudniającymi osoby z tego obszaru.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

- 5 pracodawców działających w Rdzeniu Strefy Wielkomiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego lub zatrudniającymi osoby z tego obszaru (w ramach dodatkowej propozycji Wykonawcy).
- 5 przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w strefie integracji społecznej działających na terenie Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego, w tym 3 wywiady z osobami pracującymi bezpośrednio z mieszkańcami analizowanego obszaru (w ramach dodatkowej propozycji Wykonawcy). Do wywiadów potencjalnie zidentyfikowaliśmy następujące organizacje, wśród których zostanie przeprowadzonych 5 wywiadów:
 - Stowarzyszenie Centrum Wsparcia Terapeutycznego, <http://www.cwt.org.pl/>
Pomorska 54, Łódź
 - Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Łódzkie, <http://www.tpbalodz.vot.pl/>
 - Caritas Archidiecezji Łódzkiej, <http://www.caritas.lodz.pl/>
 - Towarzystwo Terenowych Opiekunów Społecznych "Samarytanin",
<http://bazy.ngo.pl/search/info.asp?id=48532>
 - Fundacja Waldiego „Serce na dłoni” <http://www.serce-na-dloni.pl/>
 - Stowarzyszenie Bezrobotnych i Osób Działających na rzecz Bezrobotnych "Wszyscy razem - In Corpore", <http://bazy.ngo.pl/search/info.asp?id=73190>
 - Festiwal Łódź 4 Kultur, www.4kultury.pl/
 - Teatr Chorea, www.chorea.com.pl/
 - ZMCh Polska YMCA Ognisko w Łodzi, Moniuszki 4A, 90-111 Łódź, <http://www.ymca-lodz.pl/>
 - Salos - Wodna. Stowarzyszenie Lokalnej Salezjańskiej Organizacji Sportowej,
Wodna 34,90-046 Łódź
 - Łódzkie Partnerstwo Osobom Wykluczonym i Bezdomnym,
<http://lodzkiepartnerstwopomocy.blogspot.com/>
- 2 dyrektorów lub nauczycieli/pedagogów ze szkoły podstawowej i gimnazjalnej z rejonu Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego (w ramach dodatkowej propozycji Wykonawcy).

Szczegółowe uzasadnienie propozycji dodatkowych grup respondentów wskazano w Rozdziale 5. Niemniej w tym miejscu należy wskazać, że wszystkie wytypowane rozmów wymienione grupy respondentów instytucjonalnych zajmują się w sposób systemowy mieszkańcami analizowanego obszaru i mają wpływ na ich sytuację lub posiadają szczegółową wiedzę i rozumieją podstawowe mechanizmy zjawisk

15

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

społecznych, którym podlegają mieszkańcy Rdzenia Strefy Wielkowiejskiej ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego.

W ramach opz przeprowadzonych zostanie min. 5 wywiadów, a w ramach dodatkowej propozycji Wykonawcy 16 dodatkowych wywiadów jakościowych.

W ramach tej części proponujemy zastosować metodę częściowo ustrukturyzowanego wywiadu indywidualnego, przy czym nasi rozmówcy będą traktowani jako eksperci posiadający szersze spojrzenie na sytuację społeczną w badanym obszarze. Informacje pochodzące z tej części badania mają przede wszystkim dostarczyć danych kontekstowych o analizowanej społeczności i środowisku, w którym żyją mieszkańcy badanej społeczności, wystarczające więc będzie sporządzenie dyspozycji do wywiadów w formie listy istotnych zagadnień do poruszenia. Czas wywiadu – od 1 do 2 godzin. Wywiady będą umawiane w kontakcie telefonicznym i mailowym, na podstawie listu polecającego od Zamawiającego, który już został nam przekazany. Wywiady odbywać się będą w miejscu wskazanym przez respondentów (np. siedzibie organizacji/instytucji).

II. Wywiady z mieszkańcami Rdzenia Strefy Wielkowiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego (zgodnie z opz minimum 75 wywiadów) oraz dodatkowe 4 wywiady z liderami/liderkami (autorytetami) zidentyfikowanych podczas wywiadów jakościowych z mieszkańcami, którzy pochodzą z Rdzenia Strefy Wielkowiejskiej ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego (dodatkowa propozycja Wykonawcy).

W ramach tej części proponujemy indywidualny wywiad częściowo ustrukturyzowany, tak aby móc na tej podstawie uogólniać wnioski dla danej społeczności lokalnej w sposób zdefiniowany na etapie tworzenia scenariusza wywiadu. W celu zachęcenia do uczestnictwa w wywiadzie proponować będziemy potencjalnym uczestnikom tych wywiadów wynagrodzenie – ok. 50-60 zł, rekompensujące im czas poświęcony na udział w badaniu. Zwiększy to efektywność rekrutacji założonej grupy respondentów, która ze względu na charakterystykę obszaru objętego badaniem, może być niechętnie nastawiona do uczestnictwa w badaniu. Wywiady prowadzone będą w miarę możliwości w mieszkaniach respondentów lub w miejscach spotkań w pobliżu miejsca zamieszkania (np. w sali w szkole lub w działającej na tym terenie świetlicy środowiskowej), tak aby zapewniony był komfort i poufność rozmowy. Czas wywiadu – od 1 do 2 godzin.

16

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Respondenci dobierani będą w pierwszej kolejności w ramach społeczności lokalnych, dla których realizowane będą mapy społeczności. Pozwoli to na przeprowadzenie i poznanie problemów analizowanych społeczności (w ramach trzech analizowanych kwartałów). Dodatkowo, w ramach próby wskazanej do wywiadów min. 30 wywiadów przeprowadzonych będzie z dłużnikami czynszowymi, wśród których próba dobierana będzie także z zachowaniem struktury wykształcenia, wieku i płci. Ze względu na ewentualne trudności w pozyskaniu respondentów do badania zgodnie z powyższymi założeniami, każda zmiana w założonej strukturze próby będzie ustalana z Zamawiającym.

Tabela 1 Struktura próby mieszkańców Obszaru Pilotażowego

	wszyscy	kwartał1	kwartał2	kwartał3
Mieszkańcy - dłużnicy	min. 30	8-12	8-12	8-12
w tym brak dachu nad głową	min. 3	0-2	0-2	0-2
Mieszkańcy - nie dłużnicy	min. 45	12-18	12-18	12-18
w tym byli dłużnicy	min. 8	2-4	2-4	2-4
Próba całkowita	min. 75	15-30	15-30	15-30

Źródło: opracowanie własne.

Ostateczna próba w rozbiu na poszczególne kwartały uwzględnić będzie gęstość zaludnienia. Ponadto, próba uwzględnić będzie podział na płeć, wiek w podziale na trzy kohorty, sytuację na rynku pracy oraz wykształcenie respondentów.

W celu dotarcia do jak najbardziej reprezentatywnej grupy mieszkańców zastosowane zostaną zarówno metoda kuli śnieżnej, jak i dobieranie respondentów metodą *random route* z wykorzystaniem zróżnicowanych adresów startowych. W miarę potrzeb, w celu dotarcia do najtrudniej dostępnych respondentów wykorzystane zostanie pośrednictwo lokalnych organizacji pozarządowych i instytucji (placówek edukacyjnych, ośrodków pomocy, świetlic środowiskowych, przychodni, okolicznych parafii etc.). W trakcie wywiadów, w miarę możliwości, zebrane zostaną informacje nie tylko na temat samego respondenta, ale wszystkich mieszkańców gospodarstwa domowego, co pozwoli w praktyce uzyskać informacje na temat szerszego kontekstu funkcjonowania całych rodzin zamieszkujących dany obszar.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

W przypadku liderów/liderek, oprócz części, którą przechodziłyby/przechodziliby jak reszta ankietowanych mieszkańców (o ile to mieszkańcy analizowanych obszarów), proponujemy dodatkowy moduł dotyczący ich wpływu na lokalną społeczność, ich postaw i motywacji (także w stosunku do wprowadzania zmiany społecznej), a także ich konkretnych działań podejmowanych na rzecz społeczności. Ten dodatkowy moduł dla liderów/liderek miały formę częściowo ustrukturyzowaną.

W związku z tym, że Wykonawca planuje przeprowadzenie bardzo dużej liczby wywiadów, co niesie ze sobą duże ryzyko wystąpienia opóźnień w trakcie analizy tak ogromnej ilości materiału jakościowego, co może przełożyć się na opóźnienia na etapie diagnostycznym projektu. Opóźnienie na tym etapie może za sobą pociągnąć opóźnienia na innych etapach, ponieważ wnioski z wywiadów stanowią kluczowy element dla pozostałych zadań.

W przypadku planowanego badania zgromadzona zostanie ogromna ilość materiałów (transkrypcji, notatek z wywiadów³), które będą następnie poddawane analizie. W takim przypadku, ze względu na ograniczenia czasowe projektu wskazane jest zastosowanie bardzo efektywnej i nowoczesnej metody analizy treści, przy wykorzystaniu specjalistycznego programu do analizy treści. Maxqda jest jedną z najlepszych aplikacji komputerowych służących do analizy treści. Oferuje wiele różnorodnych instrumentów wspomagających osiągnięcie celów związanych z systematycznym podejściem do tzw. danych miękkich, które nie mogą być w sposób sensowny analizowane przy zastosowaniu formalnego, statystycznego podejścia. Podstawowym zadaniem przedstawianego tu programu jest wspomaganie badacza w jego pracy, bez pozbawiania go kontroli nad intelektualnym procesem. Program ten pozwoli na szybką i sprawną analizę jakościową treści, dzięki czemu wykonawca z pewnością uniknie potencjalnych opóźnień.

Tak jak w przypadku systematycznego przeglądu danych zastanych i literatury wykorzystana zostanie procedura analityczna nazywana kodowaniem z wykorzystaniem komputerowego oprogramowania Maxqda. Systematyczne podejście do analizy i wykorzystanie pakietów komputerowych pozwoli uniknąć nadmiernej subiektywizacji wyników i opierania wniosków na anegdotach czy indywidualnych przeczuciach badacza, zamiast na w miarę obiektywnych przesłankach.

³W przypadku jeśli nie zostanie wydana zgoda na nagrywanie rozmowy.

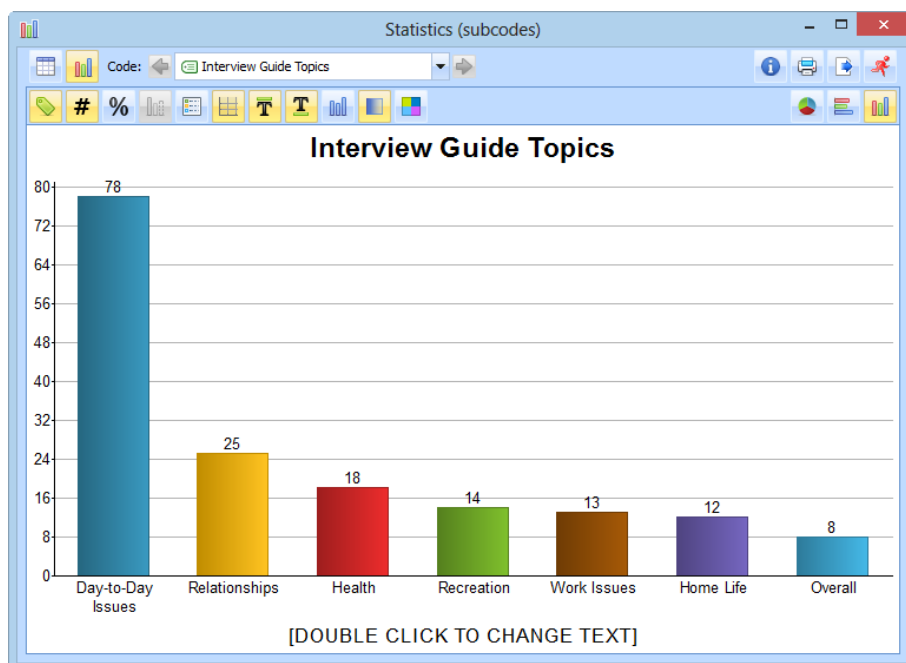
WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Kodowanie wywiadów prowadzone będzie w dwóch cyklach. W cyklu pierwszym (porządkującym), wykorzystane zostaną przede wszystkim techniki kodowania deskryptywnego (ang. *descriptive coding*), które umożliwi wychwycenie najważniejszych tematów poruszanych przez respondentów. Będzie to faza eksploracyjna, służąca do uporządkowania wszystkich najważniejszych treści wyłaniających się ze zgromadzonych transkrypcji. W drugim cyklu kodowania, wyodrębnione wcześniej treści zostaną poddane kodowaniu modelowemu (ang. *pattern coding*). W ten sposób analitycy będą dążyli do stworzenia katalogu głównych mechanizmów wykluczenia i marginalizacji różnych grup społecznych, a także podstawowych związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy analizowanymi negatywnymi procesami. Wykorzystanie pakietu Maxqda umożliwi także finalną kwantyfikację danych jakościowych, tzn. oszacowanie skali występowania zjawisk, o których będą mówili respondenci, a które zostaną uporządkowane w spójne kategorie analityczne. Oprogramowanie to pozwala w prosty sposób prezentować także wykresy ilustrujące uzyskane rezultaty analiz:

Rycina 3 Wykres w programie Maxqda (próba ilościowej analizy danych jakościowych)

Źródło: Materiały producenta

Rozdział 4. Opis realizacji zadania 3

Informacje zdobywane w ramach zadania 1 w zakresie zjawiska zadłużenia czynszowego będą uzupełniane i rozszerzone o badania jakościowe w zadaniu 3, zarówno w odniesieniu do badań obecnie zadłużonych mieszkańców Rdzenia Strefy Wielkowiejskiej ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego (wymóg opz), osób, którym udało się uregulować swoje zaległości czynszowe (dodatkowa propozycja Wykonawcy), a także osób bezdomnych, które straciły mieszkanie na Obszarze Rdzenia Strefy Wielkowiejskiej z powodu zadłużenia czynszowego, jak właścicieli nieruchomości usytuowanych na analizowanym obszarze (wymóg opz) czy przedstawicieli instytucji zrzeszających lub działających na rzecz dłużników czynszowych (dodatkowa propozycja Wykonawcy).

Zbierane i analizowane w ramach zadania 3 dane odnosić się będą do map zasobów i potrzeb w obszarze integracji społecznej, których szczegółowy zakres opisano w Rozdziale 7. Dotyczą one następujących elementów map:

- opis społeczności lokalnej (uzupełniając do analizy danych zastanych w zakresie zadłużeń czynszowych)
- zasoby społeczności lokalnej (o charakterze instytucjonalnym, materialnym i ludzkim, które są istotne dla przeciwdziałania powstawaniu zadłużeń czynszowych),
- **sytuacja mieszkańców, ich potrzeb i problemów w subiektywnej opinii mieszkańców (w szczególności mechanizmy wykluczenia i marginalizacji oraz podstawowe związki przyczynowo-skutkowe),**
- potencjał w zakresie przeciwdziałania zadłużeniom czynszowym mieszkańców.

Zbierane w oparciu o wywiady jakościowe z dłużnikami (byłymi i obecnymi) i osobami bezdomnymi dane w ujęciu tematycznym dotyczyć będą takich kwestii jak: skala zjawiska, jego zasięg, głębokość i dynamika, przyczyny niepłacenia czynszu, także w rozumieniu barier umożliwiających niepłacenie czynszu, podejmowane działania zaradcze, konsekwencje zjawiska zadłużenia dla właścicieli lokali, propozycje działań przeciwdziałających i zmniejszających skalę zjawiska, wiedza o miejskich

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

programach oddłużania i udział w nich. W przypadku wywiadów z przedstawicielami właścicieli nieruchomości poruszany będzie kontekst diagnozy zjawiska (mechanizmów, procedur), podejmowanych i planowanych działań, ocena polityki mieszkaniowej miasta. Kwestionariusz wywiadów jest załącznikiem do Raportu Metodologicznego.

Rodzaje wywiadów jakościowych i sposób ich przeprowadzania

Zakres informacji zbieranych w ramach zadania 3 należy podzielić na trzy części:

I. Wywiady z właścicielami nieruchomości w obszarze Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego (min. 18 wywiadów jakościowych zgodnie ze wskazaniem opz, tj. 18 wywiadów, w tym 12 wywiadów z przedstawicielami administracji gminnej, odpowiedzialnymi za gospodarowanie gminnym zasobem mieszkaniowym, w tym z przedstawicielami szczegółowo wskazanymi w opz, przy czym 9 wywiadów powinno być przeprowadzonych z właścicielami lub administratorami nieruchomości znajdujących się w Obszarze Pilotażowym). Pośród osób badanych znajdzie się co najmniej jeden:

- pracownik wyższego szczebla Administracji Zasobów Komunalnych (AZK Śródmieście lub AZK Polesie);
- pracownik Rejonu Obsługi Mieszkańców mający bezpośredni kontakt z mieszkańcami (AZK Śródmieście lub AZK Polesie);
- pracownik Wydziału Budynków i Lokali UMŁ;
- dyrektor departamentu lub wiceprezydent odpowiedzialny za sprawy mieszkalnictwa w UMŁ;
- właściciel lub współwłaściciel prywatnej kamienicy;
- pracownik prywatnej firmy zajmującej się administrowaniem budynku wspólnoty mieszkaniowej, w której udział ma gmina;
- członek zarządu wspólnoty mieszkaniowej, w której udział ma gmina;
- pracownik prywatnej firmy zajmującej się administrowaniem budynku wspólnoty mieszkaniowej bez udziału gminy;

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

- członek zarządu wspólnoty mieszkaniowej bez udziału gminy.

W ramach tej części badania proponujemy indywidualny wywiad częściowo ustrukturyzowany. Informacje pochodzące z tego etapu mają przede wszystkim dostarczyć danych kontekstowych o zjawisku zadłużenia czynszowego wraz z jego oceną z perspektywy badanych właścicieli. Czas wywiadu – od 1 do 2 godzin. Wywiady będą umawiane w kontakcie telefonicznym i mailowym, na podstawie listu polecającego od Zamawiającego, o który zwrócimy się przed rozpoczęciem wywiadów. Wywiady odbywać się będą w siedzibie badanej organizacji, a w przypadku prywatnych właścicieli nieruchomości miejsce spotkania (zapewniające komfort i poufność rozmowy) będzie ustalane w rozmowie umawiającej wywiad.

II. Wywiady z mieszkańcami Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego, w tym: min. 27 wywiadów z aktualnymi dłużnikami czynszowymi oraz min. 3 wywiady z osobami bezdomnymi (wymóg opz) oraz 8 wywiadów z mieszkańcami, którzy mieli zadłużenia czynszowe w przeszłości, ale zdołali je uregulować (dodatkowa propozycja Wykonawcy). W ramach grupy dłużników, przeprowadzimy wywiady z zachowaniem następujących wytycznych (zgodnie z opz):

- dłużnicy czynszowi z lokali kwaterunkowych w gminnym zasobie komunalnym o zadłużeniu nieprzekraczającym trzykrotnej wysokości czynszu (co najmniej 2 wywiady);
- dłużnicy czynszowi z lokali socjalnych w gminnym zasobie komunalnym o zadłużeniu nieprzekraczającym trzykrotnej wysokości czynszu (co najmniej 2 wywiady);
- dłużnicy czynszowi z lokali kwaterunkowych w gminnym zasobie komunalnym o zadłużeniu przekraczającym trzykrotną wysokość czynszu (co najmniej 2 wywiady);
- dłużnicy czynszowi z lokali socjalnych w gminnym zasobie komunalnym o zadłużeniu przekraczającym trzykrotną wysokość czynszu (co najmniej 2 wywiady);
- dłużnicy czynszowi z lokali w gminnym zasobie komunalnym z wyrokiem eksmisyjnym (co najmniej 4 wywiady).

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Wywiady z dłużnikami proponujemy przeprowadzić jako moduł dodatkowy w ramach wywiadów z mieszkańcami Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego. Zadłużenie czynszowe zwykle związane jest z sytuacją społeczno-ekonomiczną a także zdrowotną, danej osoby/rodziny czy nawet grupy społecznej zamieszkujących dany obszar. Może być wynikiem wykluczenia społecznego danej osoby/rodziny/grupy społecznej i je dodatkowo wzmacniać. Z tego powodu kompleksowa analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej mieszkańców analizowanego obszaru (a nie tylko w zakresie zadłużenia czynszowego) jest uzasadniona, szczególnie jeżeli chodzi o określenie potencjału poprawy sytuacji tych osób, również w odniesieniu do zadłużenia czynszowego. Wywiady dotyczyć będą 3 grup: osób obecnie zadłużonych, ale wciąż zamieszkujących lokale na analizowanym obszarze, osoby bezdomne z powodu zadłużenia czynszowego w lokalach z analizowanego obszaru oraz dodatkowo osoby, które w przeszłości posiadały zadłużenia czynszowe, ale uregulowały swoje zaległości. W przypadku osób zadłużonych – ich listę prześle Zamawiający, dodatkowo osoby te będą identyfikowane podczas wywiadów jakościowych z mieszkańcami w ramach zadania 2 (sposób doboru próby opisano w Rozdziale 3). Identyfikacja i dotarcie do osób bezdomnych rozpocznie się od kontaktów z *streetworkerami* z MOPS, a także z mieszkańcami schronisk dla bezdomnych. W przypadku osób zadłużonych w przeszłości, które uregulowały swoje zadłużenie, ich identyfikacja nastąpi w oparciu o dane dotyczące dłużników, a przede wszystkim w ramach wywiadów jakościowych z mieszkańcami. Zgodnie z opisaną w Rozdziale 7 koncepcją tworzenia map zasobów i potrzeb społeczności lokalnej w zakresie integracji społecznej, w ramach wywiadów z mieszkańcami zbierane będą dane odnoszące się do opisu charakterystyki mieszkańców oraz ich potrzeb i problemów w zakresie związanym z zadłużeniem czynszowym mieszkańców analizowanego obszaru (skala zjawiska, jego zasięg i głębokość i dynamika, przyczyny niepłacenia czynszu z punktu widzenia osoby/rodziny zadłużonej, podejmowanych działaniach, konsekwencje zjawiska dla dłużników, itp.). W ramach tej części dla dłużników czynszowych proponujemy indywidualny wywiad ustrukturyzowany, tak aby móc na tej podstawie uogólniać wnioski dla danej społeczności lokalnej w sposób zdefiniowany na etapie tworzenia scenariusza wywiadu. W przypadku osób bezdomnych oraz osób które uregulowały swoje zadłużenia czynszowe realizowany będzie indywidualny częściowo ustrukturyzowany, który nakierowany będzie na identyfikację czynników, które wpłynęły na obecną sytuację ankietowanych.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

III. Wywiady z przedstawicielami instytucji/organizacji działających na rzecz osób zadłużonych lub którym grozi eksmisja lub te osoby zrzeszających, które funkcjonują w Rdzeniu Strefy Wielkowiejskiej ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego (dodatkowa propozycja Wykonawcy – min. 3 wywiady). Potencjalnie do wywiadów zidentyfikowaliśmy następujące organizacje, wśród których przeprowadzimy 3 wywiady:

- Łódzkie Partnerstwo Pomocy Osobom Wykluczonym i Bezdomnym,
<http://lodzkiepartnerstwowpomocy.blogspot.com/>
- Fundacja Rehabilitacji i Pomocy Osobom Zadłużonym "Z-atem" im. Św. Szymona,
<http://www.z-atem.pl/>
- Łódzkie Stowarzyszenie Obrony Praw Lokatorów,
<http://bazy.ngo.pl/search/info.asp?id=227047>
- Stowarzyszenie Ludzi Bezdomnych, Wólczańska 29/27, Łódź
- Kanceleria Sprawiedliwości Społecznej

W ramach tej części badania proponujemy indywidualny wywiad częściowo ustrukturyzowany. Informacje pochodzące z tego etapu mają przede wszystkim dostarczyć danych kontekstowych o zjawisku zadłużenia czynszowego wraz z jego oceną z perspektywy ankietowanych instytucji. Czas wywiadu – około 1 godziny. Wywiady będą umawiane w kontakcie telefonicznym i mailowym, na podstawie listu polecającego od Zamawiającego, o który zwrócimy się przed rozpoczęciem wywiadów. Wywiady odbywać się będą w siedzibie badanej organizacji lub w miejscu ustalonym w rozmowie umawiającej wywiad, które zapewnia komfort i poufność rozmowy. Identyfikacja tych instytucji nastąpi w toku realizowanych w ramach tego zamówienia działań, w szczególności w ramach pozostałych wywiadów jakościowych, a także w ramach analizy danych zastanych.

Dodatkowa propozycja Wykonawcy w zakresie dodatkowych grup respondentów wytypowanych do przeprowadzenia wywiadów wraz z uzasadnieniem została opisana w Rozdziale 5.

Rozdział 5. Zwiększenie próby w zadaniu 2 i 3

Wykonawca proponuje zwiększenie łącznej liczby wywiadów jakościowych w ramach zadania 2 i 3 o **łączną liczbę 31 wywiadów jakościowych**, zgodnie z poniższym zestawieniem.

Tabela 2 Zestawienie zaproponowanych przez Wykonawcę dodatkowych wywiadów jakościowych w ramach zadania 2 i 3 wraz z uzasadnieniem

Liczba wywiadów	Z kim	Uzasadnienie
Zadanie 2		
4	Pracownicy Powiatowego Urzędu Pracy, w tym: a) dyrektor lub kierownik działu/wydziału zajmującego się instrumentami aktywnej polityki rynku pracy (ang. <i>Active Labour Market Policy - ALMP</i>) zajmujący się mieszkańcami z Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego; b) 2 doradcy zawodowi pracujący z osobami zamieszkującymi Rdzeń Strefy Wielkomiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego; d) 1 pracownik zajmujący się współpracą z pracodawcami działającymi w Rdzeniu Strefy Wielkomiejskiej, ze	Niezwyczajnie istotnym elementem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i marginalizacji, w tym w szczególności utrwalania się biedy jest sytuacja na rynku pracy mieszkańców danej społeczności, a konkretnie ich zdolności do pracy i zatrudnialność (Ilmarinen, 1999; Ilmarinen, Tuomi, 2004). Element ten przy konstruowaniu założeń do działań zwiększających integrację społeczną mieszkańców danego obszaru jest niezbędny. Dotyczy to zarówno charakterystyki osób (poziom kompetencji, umiejętności, wykształcenie, postawy czy nawet kwestie zdrowotne ⁴) – strona podaźowa, jak i możliwości związanych z tworzeniem się miejsc pracy – strona popytowa (pracodawcy). Informacje o zaangażowaniu osób na rynku pracy, przyczynach bierności zawodowej, a także zakresie otrzymanego wsparcia ze strony PUP wraz z informacjami charakterze kontekstowym pozyskać można w zaproponowanych wywiadach z pracownikami PUP. Z tego względu proponujemy przeprowadzenie wywiadów jakościowych z pracodawcami.

⁴ Oczywiście nie wszystkie dane odnoszące się do koncepcji zdolności do pracy pozyskane będą z PUP.

	szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego lub zatrudniającymi osoby z tego obszaru.	
5	5 pracodawców działających w Rdzeniu Strefy Wielkomejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego lub zatrudniającymi osoby z tego obszaru. W miarę możliwości do wywiadów rekrutowani będą pracodawcy prowadzący swoją działalność na analizowanym obszarze od dłuższego czasu, tj. 15-20 lat.	Potencjalni lub faktyczni pracodawcy osób zamieszkujących analizowany obszar odgrywają kluczową rolę w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu czy biedzie poprzez tworzenie miejsc pracy. Ich możliwości, kondycja, a także podstawy w stosunku do osób i różnych grup społecznych zamieszkujących Rdzeń Strefy Wielkomejskiej mają niezwykle istotne znaczenie, szczególnie przy konstruowaniu rekomendacji działań na rzecz integracji społecznej, wskazując możliwości poprawy sytuacji osób zamieszkujących analizowany obszar. Z tego względu proponujemy przeprowadzenie wywiadów jakościowych z pracodawcami.
5	5 przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w strefie integracji społecznej działających na terenie Rdzenia Strefy Wielkomejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego, w tym 3 wywiady z osobami pracującymi bezpośrednio z mieszkańcami analizowanego obszaru.	Informacje na temat sytuacji społeczno- gospodarczej na poziomie indywidualnym posiadają także przedstawiciele organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej na terenie Rdzenia Strefy Wielkomejskiej, a szczególnie Obszaru Pilotażowego. Chodzi w tym wypadku szczególnie o osoby pracujące na co dzień z mieszkańcami analizowanego obszaru (animatorzy, trenerzy, terapeuci, itp.). Ich niewątpliwym atutem jest gruntowna znajomość sytuacji analizowanej grupy połączona z wiedzą na temat skuteczności działań skierowanych do tej grupy osób i ich potrzeb. Z tego względu proponujemy przeprowadzenie wywiadów jakościowych z przedstawicielami organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej na terenie Rdzenia Strefy Wielkomejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego.
2	2 dyrektorów lub nauczycieli/pedagogów ze szkoły podstawowej i gimnazjalnej z rejonu	Wywiady z dyrektorami/nauczycielami ze szkoły podstawowej i gimnazjalnej działających na analizowanym obszarze pozwolą na pozyskanie informacji na temat uczniów – ich możliwości,

	Rdzenia Strefy Wielkomięjskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego.	wyników w nauce, potencjału i problemów wychowawczych. Informacje te przybliżą problem utrwalania się w kolejnych pokoleniach różnych zjawisk społeczno-kulturowych, a także pozwolą ocenić potencjał rozwojowy dzieci zamieszkujących Rdzeń Strefy Wielkomięjskiej. Z tego względu proponujemy przeprowadzenie wywiadów jakościowych z dyrektorami/nauczycielami w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.
4	4 liderów/liderek (autorytetów) zidentyfikowanych podczas wywiadów jakościowych z mieszkańcami.	Zgodnie z opz w ramach wywiadów jakościowych z mieszkańcami Rdzenia Strefy Wielkomięjskiej ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego powinni zostać zidentyfikowani liderzy/liderek, pełniący w analizowanych społecznościach funkcję autorytetów, osób cieszących się zaufaniem czy będących źródłem wartościowych opinii (np. działacz społeczny, animator, ksiądz/zakonnica). Osoby takie w środowiskach lokalnych mogą pełnić funkcję liderów zmian, lub przeciwnie - hamować je. Wywiady z nimi pozwolą określić oraz zaprojektować działania wspierające liderów i ich ewentualne działania na rzecz zmian w środowiskach osób zmarginalizowanych. Z tego względu proponujemy przeprowadzenie wywiadów z liderami/liderekami w analizowanych środowiskach lokalnych.
Łącznie w ramach zadania 2: 20 dodatkowych wywiadów jakościowych.		
Zadanie 3		
8	Mieszkańcy Rdzenia Strefy Wielkomięjskiej, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców pochodzących ze społeczności lokalnych, dla których stworzone zostaną mapy zasobów i potrzeb w zakresie integracji społecznej, którzy w przeszłości byli dłużnikami czynszowymi, a obecnie mają	Dla formułowania rekomendacji związanych ze strategiami wyjścia z zadłużenia czynszowego i wsparcia w tym zakresie mieszkańców, istotne są historie osób, którym udało się wyjść z problemu zadłużenia. Tym bardziej, że analizie w ramach zadania 3 poddane będą osoby, które utraciły mieszkanie w wyniku zadłużenia czynszowego, stanowiąc przeciwną stronę tego samego aspektu, zatem dołączenie do próby osób, którym się udało wyjść z problemu zadłużenia uzupełni obraz sytuacji związanej z zadłużeniem czynszowym. Istotne w tym przypadku będzie ustalenie na ile strategie wychodzenia z zadłużenia mogą być powielane, a na ile związane są z indywidualną historią zadłużonego. Z tego powodu proponujemy

	uregulowane zaległości czynszowe	przeprowadzenie dodatkowych wywiadów z tak określoną grupą respondentów.
3	Przedstawiciele instytucji/organizacji działających na rzecz osób zadłużonych lub którym grozi eksmisja lub te osoby zrzeszających, które funkcjonują w Rdzeniu Strefy Wielkomiejskiej ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego.	Przeprowadzenie wywiadów z przedstawicielami instytucji działających na rzecz osób zadłużonych lub którym grozi eksmisja lub te osoby zrzeszających pozwoli dokładnie zaznajomić się z sytuacją osób zadłużonych, ich możliwościami działania z perspektywy tych osób, co w zestawieniu z opiniami właścicieli nieruchomości i samymi osobami zadłużonymi stworzy możliwość sporządzenia obiektywnej oceny sytuacji i w rezultacie opracowania lepszej jakości rekomendacji.
Łącznie w ramach zadania 3: 11 dodatkowych wywiadów jakościowych.		
Łącznie w ramach zadania 2 i 3: 20+11=31 dodatkowych wywiadów jakościowych.		

Źródło: opracowanie własne.

Informacje metodologiczne związane z przeprowadzeniem dodatkowych wywiadów zostały zawarte w Rozdziale 3 i Rozdziale 4.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Rozdział 6. Opis realizacji zadania 4

Celem realizacji zadania 4 jest przygotowanie dla władz samorządowych Łodzi rekomendacji co do proponowanych programów działań poprawiających sytuację społeczną, dotyczących rozwiązywania problemów na terenie Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego.

W tym miejscu należy wskazać na znacznie kontekstu instytucjonalnego procesu rewitalizacji, który ma odzwierciedlenie w podstawowych dokumentach zarówno na poziomie krajowym (przede wszystkim Umowa Partnerstwa, założenia Narodowego Planu Rewitalizacji oraz Projekt ustawy o rewitalizacji, Krajowa Polityka Miejska), jak lokalnym (Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Łodzi 2020+). Już Umowa Partnerstwa wskazuje, że działania rewitalizacyjne powinny obejmować zintegrowane działania obejmujące kompleksową rewitalizację społeczną, gospodarczą i przestrzenną, a wskazany katalog działań i środków w ramach poszczególnych aspektów rewitalizacji odnosi się do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej mieszkańców obszarów rewitalizowanych oraz poprawy jakości ich życia. Także projekt ustawy o rewitalizacji definiując obszar działań rewitalizacyjnych odnosi się w pierwszej kolejności do obszarów znajdujących się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, problemów edukacyjnych, niskiego kapitału społecznego lub niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Kolejne rodzaje kryzysów, w których może znajdować się dany obszar są jedynie dodatkowym wyznacznikiem obszaru zdegradowanego. Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Łodzi 2020+ wskazują także na taki sposób rozumowania – jeden z najważniejszych problemów wyznaczonego do rewitalizacji obszaru Łodzi dotyczy koncentracji problemów społecznych, ze szczególną skalą zjawiska dziedziczenia ubóstwa.

Wskazane wyżej dokumenty wskazują zatem na kompleksowość i wielowymiarowość podejścia do rewitalizacji, której głównym komponentem jest oddziaływanie na stronę społeczną. Oznacza to integrację działań na różnych szczeblach i konieczność zaangażowania różnych podmiotów: zarówno mieszkańców, jak i różnego typu organizacji pozarządowych działających na danym obszarze oraz instytucji publicznych mających wpływ na jakość życia mieszkańców analizowanego obszaru. Możemy zatem mówić wprost o konieczności rezygnacji z podejścia obszarowego

30

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

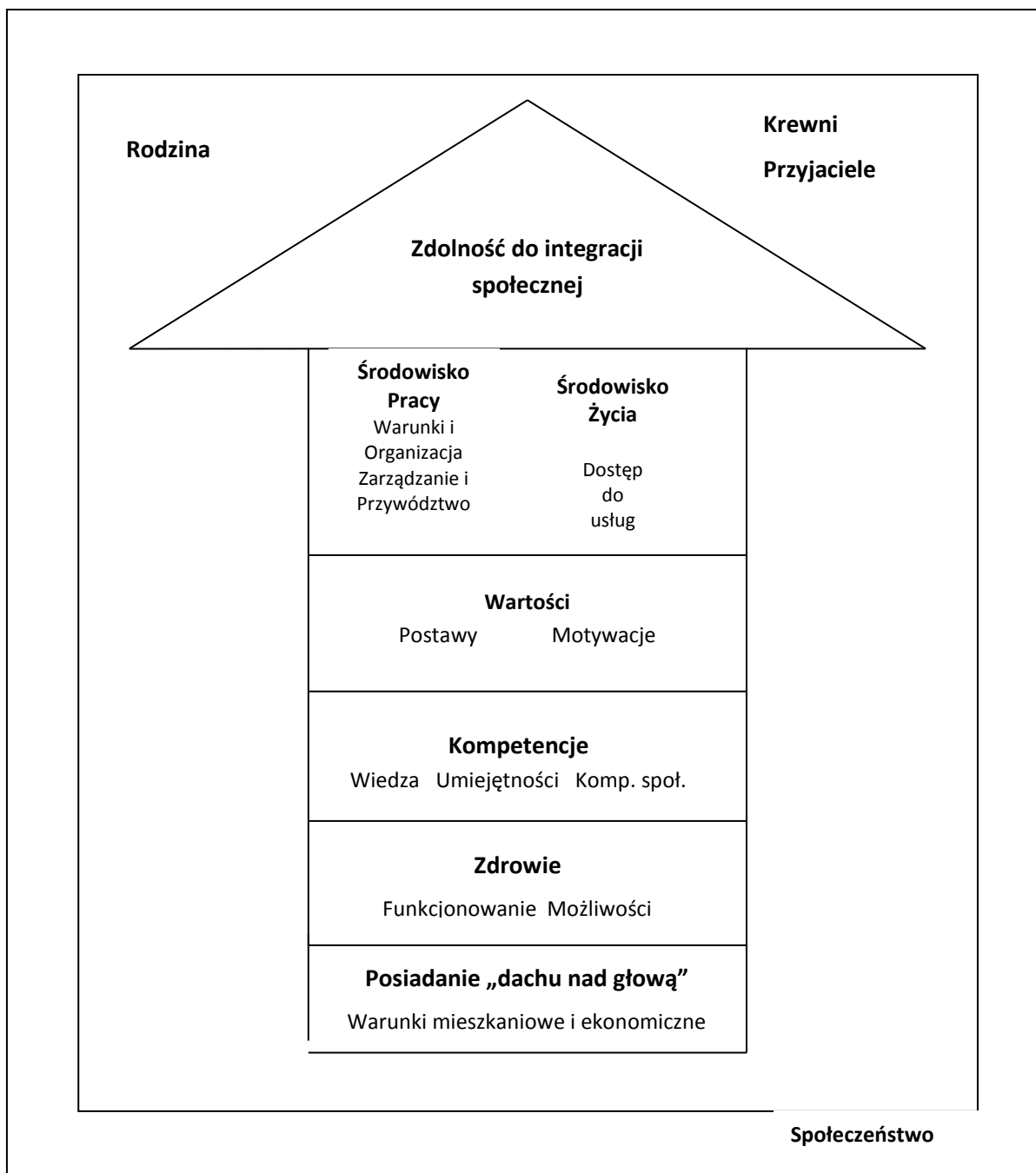
PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

(np. edukacja, pomoc społeczna, rynek pracy) na rzecz podejścia całościowego, które zwiększa skuteczność podejmowanych działań i stwarza możliwość przeprowadzania skutecznej zmiany społecznej na obszarach rewitalizowanych. Podkreślić należy, że przedstawione we wskazanych powyżej dokumentach założenia stwarzają możliwości podejmowania szerokich działań i stosowania szerokiego wachlarza narzędzi, łączących różne obszary tematyczne, które skierowane są na poprawę ogólnej jakości życia na analizowanym obszarze. Np. działania nie skupiają się jedynie na pomocy społecznej w jej biernej (świadczeniowej) formie, ale wskazują na szeroki zestaw narzędzi aktywnej integracji. Narzędzia te obejmują także instrumenty z katalogu aktywnej polityki rynku pracy, czy działań wspierających kapitał społeczny czy działania dostarczające wysokiej jakości usług publicznych, np. prawnych. Tak zdefiniowane kompleksowe podejście zostanie także zastosowane w niniejszym rozdziale, tak aby całościowo objąć kluczowe czynniki wpływające na szeroko pojętą jakość życia mieszkańców.

Koncepcja realizacji zadania 4 opiera się w warstwie teoretycznej na zdefiniowanej na potrzeby tego badania koncepcji zdolności do integracji społecznej, wykorzystującej elementy koncepcji zdolności do pracy (Ilmarinen, 1999; Ilmarinen, Tuomi, 2004). Przyjmując perspektywę kompleksowego ujęcia wskazanego przez wymienione wyżej dokumenty programowe, rekomendacje z badania odnosić się będą do różnych sfer życia mieszkańców, które wpływają na ich zdolność do pełnej integracji społecznej, która zwiększa jakość życia pojedynczych mieszkańców oraz społeczności jako całości. W kontekście tworzenia rekomendacji, uwzględniających kompleksowość działań koniecznych do podjęcia na rewitalizowanym obszarze należy rozpatrywać także modele przestrzeni relacji społecznych, opisany w kolejnym rozdziale.

Rycina 4 Wymiary zdolności do integracji społecznej

Źródło: opracowanie własne.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Wymiary zdolności do integracji można przedstawić jako wielopoziomowy dom. Parter domu dotyczy „posiadania dachu nad głową” rozpatrywanego jako podstawowy warunek integracji, a w szerszym kontekście warunki mieszkaniowe i podstawowe źródła dochodu. Kolejne trzy kondygnacje odzwierciedlają potencjał jednostki, czyli odnoszą się do strony podażowej, natomiast czwarty dotyczy wszystkich aspektów związanych ze środowiskiem życia i pracy, a zatem odwołuje się w części do strony popytowej. Koncepcja zdolności do integracji stworzona na potrzeby niniejszego zamówienia podkreśla znaczenie równowagi pomiędzy środowiskiem życia i pracy a potencjałem jednostki. Ponadto w analizach zdolności do integracji społecznej uwzględnić należy także środowisko zewnętrzne, takie jak: rodzina, krewni i znajomi. Inne czynniki, jak np. legislacja, infrastruktura, gospodarka, itp. tworzą szersze tło zdolności do integracji społecznej jednostki. Istotne jest to, że koncepcja zdolności do integracji stanowi łącznik pomiędzy ludźmi ich potencjałem a środowiskiem, w którym żyją i pracują.

Pierwsze piętro tworzą zdrowie i możliwości funkcjonalne osób, zarówno fizyczne, umysłowe, jak i społeczne. Drugie natomiast obejmuje poziom kompetencji (wykształcenie, umiejętności, w tym umiejętności społeczne oraz doświadczenie zawodowe i życiowe), a trzeci wartości, postaw i motywacji. Wiedza na temat roli zdrowia i kompetencji w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu różnych grup społecznych była wielokrotnie przedmiotem różnorodnych badań (np. Abramowska-Kmon, 2011, Stonawski, 2010). Natomiast znaczenie wartości, norm i postaw mimo, iż mniej zbadane, rośnie w kontekście integracji społecznej. Czwarty poziom dotyczy środowiska życia i pracy jednostki, a więc sfery publicznej. W sferze środowiska pracy odnosi się to do dostępu jednostki do różnych usług, w szczególności usług o charakterze publicznym (edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych, itp.), natomiast w sferze środowiska pracy chodzi o dostęp do wykształcenia (i możliwości podnoszenia bądź zmieniania kwalifikacji), pracy określonego typu, warunków i organizacji pracy, a także zarządzanie i przywództwo w miejscu pracy.

Przedstawiona wyżej koncepcja wskazuje na elementy składające się na zdolność jednostki do integracji społecznej. Należy ją rozpatrywać kompleksowo, a oddziaływanie jedynie na jeden jej z elementów bez diagnozy i odpowiedniego działania w stosunku do innych zmniejsza prawdopodobieństwo pozytywnego rezultatu w postaci poprawy sytuacji społecznej różnych grup społecznych. Oczwistym jest, że władze samorządowe nie na wszystko mają wpływ, jednak

33

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

znajomość mechanizmów oddziaływania w ramach wszystkich elementów strategii niewątpliwie ułatwi planowanie i wdrażanie działań skierowanych na przeciwdziałanie wykluczeniu różnych grup społecznych, a więc ich lepszej integracji.

Wnioski i rekomendacje z badania wskazane w zadaniu 4 będą przedstawione w ramach wymiarów kompleksowej koncepcji zdolności do integracji społecznej, co uporządkuje i uspołjni proponowane działania na rzecz integracji społecznej mieszkańców Rdzenia Strefy Wielkomejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Rdzenia Strefy, zwiększając równocześnie ich trafność i skuteczność.

W realizacji tego zadania będziemy opierać się na wnioskach z wcześniej opisanych etapów, tzn. produkty analityczne opisane w różnych częściach niniejszego raportu (mapy zasobów i potrzeb w zakresie integracji społecznej stworzone dla wyróżnionych społeczności lokalnych (opisane szczegółowo w Rozdziale 7) oraz całościowa analiza SWOT dla Rdzenia Strefy Wielkomejskiej) będą stanowiły podstawowy wkład do formułowania rekomendacji.

Aby jednak rekomendacje te opierały się nie tylko na przesłankach z diagnozy, ale też nawiązywały do sprawdzonych, zweryfikowanych w różnych kontekstach rozwiązań, przeprowadzona zostanie systematyczna analiza źródeł służąca stworzeniu wstępnego katalogu możliwych rozwiązań stosowanych w innych miastach/państwach. Pozwoli to zaproponować rekomendacje, które będą się opierały także na praktycznych doświadczeniach.

Rozwiązania zostaną dostosowane do wniosków z diagnozy i adaptowane do lokalnego kontekstu. Nie będzie to więc standardowa, zdekontekstualizowana forma ogólnych '*best practices*', ale pogłębiona propozycja uwzględniająca przede wszystkim lokalne uwarunkowania badanego obszaru Łodzi.

Systematyczny przegląd źródeł będzie przebiegał według następującego schematu:

Tabela 3 Schematyczny przegląd źródeł

Nazwa etapu	Przebieg etapu
Sformułowanie problemu	Celem tego kroku jest doprecyzowanie wszystkich terminów użytych w pytaniu badawczym (jakie są skuteczne formy poprawiania sytuacji społecznej w obszarach problemowych?). Jest to kluczowe dla znalezienia w literaturze badań i opisów projektów publicznych mogących przynieść inspiracje dla przypadku łódzkiego.
Zdefiniowanie zakresu kwerendy	Celami tego kroku są określenie źródeł - w tym konkretnych baz naukowych, w ramach których prowadzone będą kwerendy oraz zdefiniowanie dokładnych słów kluczowych według których prowadzone będą poszukiwania. Wstępne rozpoznanie wskazuje, iż będą to bazy on-line związane z naukami społecznymi i politykami publicznymi: • OECD iLibrary • SpringerLink • eBook Academic Collection • Bazy czasopism, np. Academic Search Complete, JSTOR, ProQuest Social Science Journals,
Poszukiwanie dokumentów	Ten krok dotyczy poszukiwań dokumentów. Będą one prowadzone w trzech polach: (a) automatyczne przeszukiwanie źródeł internetowych, (b) automatyczne przeszukiwanie baz tematycznych oraz ręczny przegląd źródeł - stron internetowych agencji rządowych, kluczowych instytutów związanych z tematyką badania oraz (c) piśmiennictwa papierowego. W przypadku baz elektronicznych

	wyszukiwanie prowadzone będzie z wykorzystaniem kilku haseł, m.in.: • Housing & Policy/Policies • Housing & Urban poverty • Housing & Social exclusion • Housing & Urban regeneration • Neighborhood regeneration/revitalization • Urban poverty & empowerment / empowering • Urban poverty & social exclusion & reduction • Urban social cohesion& programs/projects • Urban social services & lessons learned W polu analizy znajdują się też dokumenty miejskie (np. Polityka Mieszkaniowa Łodzi 2020+, Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Łodzi 2020+, Polityka Społeczna 2020+ dla Miasta Łodzi - projekt) oraz krajowe (np. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Krajowa Polityka Miejska, Umowa Partnerstwa, Projekt ustawy o rewitalizacji).
Wstępna analiza dokumentów	W tym kroku nastąpi selekcja źródeł zebranych w kroku trzecim. W oparciu o pobieżną, krytyczną analizę treści (np. abstraktów, wstępu do raportów, etc.) wybrane zostaną najbardziej obiecujące dokumenty - to znaczy zawierające treści najlepiej odpowiadające pytaniu badawczemu

	Efektom tego kroku będzie pakiet plików PDF i piśmiennictwa papierowego do dalszej analizy.
Pełna analiza tekstów dokumentów	Celem tego kroku jest pełna, szczegółowa analiza zebranych tekstów. Pracę rozpoczniemy od ustalenia klucza kodowego - to znaczy kluczowych informacji, elementów, motywów które są ważne dla naszego badania i które będziemy wyciągać z zebranej literatury. Oprócz klucza kodowego w tym kroku ustalimy kryteriów oceny jakości - wiarygodności dokumentów. Kodowanie tekstów - czyli szczegółową, krytyczną analizę ich treści - przeprowadzimy z wykorzystaniem programu do analizy jakościowej (Maxqda) opisanego już w tym raporcie. Produktem tego kroku będzie baza wstępnych rekomendacji ze zrealizowanych w innych miejscach działań poprawiających sytuację społeczną w określonych obszarach miejskich.

Źródło: opracowanie własne.

W kolejnym kroku nastąpi integracja zgromadzonych wniosków oraz wyodrębnionych inspiracji. Rezultatem tej integracji będzie przedstawienie rekomendacji wraz ze sposobem ich wdrożenia w postaci macierzy, zawierającej wskazanie na wymiary zdolności do integracji społecznej, do których się odwołują lub na które oddziałują wraz z opisem mechanizmów oddziaływania, a także odnoszącej się do horyzontu ich wdrożenia (krótki, średni lub długi) i zakresu podmiotowy obowiązywania (dla danej społeczności, dla której stworzone zostaną mapy zasobów i potrzeb w zakresie integracji społecznej lub o bardziej uniwersalnym charakterze, w tym w podziale na poszczególne grupy społeczne). W warstwie graficznej katalog rekomendowanych rozwiązań przyjmie następującą formę:

Tabela 4 Szablon macierzy rekomendacji

Lp.	Wymiar zdolności do integracji społecznej	Treść rekomendacji	Sposób jej wdrożenia	Termin wdrożenia	Zakres podmiotowy obowiązujący
1.	...		...	...	...

Źródło: opracowanie własne.

Dodatkowo, proponujemy prezentację rekomendacji, które mają charakter wieloaspektowy i wielowarstwowy dokonać w formie mapy myśli (ang. *mind mapping*), która pozwoli na graficzną prezentację zależności pomiędzy różnymi elementami tabeli rekomendacji wskazanej powyżej. Taka prezentacja graficzna pozwoli lepiej poruszać się i zrozumieć wieloaspektowość i wzajemne związki pomiędzy różnymi warstwami, zarówno rekomendacji, jak i w szczególności procesów społecznych, do których rekomendacje będą się odwoływać.

Równocześnie, aby zapewnić trafność rekomendacji, a przede wszystkim ocenić ich możliwości wdrożeniowe planujemy przeprowadzić konsultacje wyników badania z przedstawicielami Zamawiającego, przedstawicielami organizacji pozarządowych działających na rzecz integracji społecznej, przedstawicielami MOPS, PUP (z obszaru objętego badaniem). Uczestnictwo tych osób jest kluczowe, ze względu na fakt, że są to podstawowe grupy instytucji pracujących w sposób systemowy z osobami narażonymi na wykluczenie i marginalizację społeczną z badanego obszaru, a co za tym idzie posiadają oni wiedzę zakresie działań kierowanych do tej grupy osób i ich skuteczności w przeszłości i są w stanie krytycznie ocenić zaproponowane w tej części rekomendacje. Do udziału w konsultacjach zaprosimy także przedstawicieli zespołu projektu pilotażowego „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze miast Łodzi” oraz ekspertów niezależnych zajmujących się tą tematyką, w tym przedstawicieli uczelni wyższych. Proponujemy, aby konsultacje te przeprowadzić w postaci panelu ekspertów moderowanego przez przedstawiciela Wykonawcy (zgodnie z poniższym opisem).

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Opis metody panelu ekspertów

Panel ekspertów to metoda, a zarazem środek do zdobycia specjalistycznej, profesjonalnej i fachowej wiedzy. W tym celu organizowane jest spotkanie moderowane przez członka zespołu badawczego z kilkoma ekspertami w zakresie danego zagadnienia. Tocząca się dyskusja umożliwia zebranie informacji jakościowych. Panel stanowi również dobrą okazję do weryfikacji prawidłowości i trafności analiz dokonanych w trakcie trwania całego badania oraz do sformułowania wniosków i rekomendacji.

Podejście do prowadzenia (techniki warsztatowe)

Proponuje się zastosowanie techniki burzy mózgów, w celu z jednej strony pozyskania opinii i stanowiska ekspertów, w z drugiej strony do uporządkowania i wyboru najlepszych rozwiązań (wnioski i rekomendacje). Burza mózgów stanowi jedną z najpopularniejszych metod heurystycznych rozwiązywania problemów, pozwalając zaangażować ludzi w proces twórczego myślenia.

Panel zgodnie z techniką burzy mózgów musi przebiegać w sposób systematyczny tj. zostać podzielony na 1) sesję twórczego myślenia (pomysłowości) i 2) analizę i ocenę pomysłów. Przedstawiamy nieco zmodyfikowany model burzy mózgów ze względu na zakres i cele badania.

Wstępem do spotkania będzie przedstawienie przez moderatora celu i zakresu spotkania, jak również opis przebiegu pracy. Istotnym elementem będzie prezentacja najważniejszych wniosków z dotychczasowych badań, w tym ostatecznych wyników panelu delfickiego (w formie prezentacji multimedialnej), które będą poddawane ocenie eksperckiej.

W trakcie „sesji pomysłowości” eksperci będą starali się poddać weryfikacji i ocenie wyniki, a co najważniejsze przedstawić swoje stanowisko i poglądy w zakresie omawianych zagadnień. Nacisk zostanie położony na zebranie jak największej liczby różnych opinii, przy czym wskazane będzie łączenie i rozwijanie idei przez poszczególnych uczestników.

Sesja weryfikacji i wartościowania pomysłów zostanie przeprowadzona również w gronie wszystkich zaproszonych ekspertów. W jej ramach zostaną wspólnie wybrane najlepsze rozwiązania dotyczące okresu programowania 2014-2020, cechujące się realnością, spójnością i adekwatnością do omawianych zagadnień. Stanowić to będzie jednocześnie podsumowanie całego spotkania.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Plan pracy

Część	Czas trwania
1. Powitanie moderatora, przedstawienie celu i sposobu pracy podczas spotkania	10 min
2. Przedstawienie się uczestników	10 min
3. Warsztat z wykorzystaniem techniki burzy mózgów	180 min
4. Podziękowania i pożegnanie uczestników	5 min

Rozdział 7. Opis realizacji zadania 5

Proponujemy, aby realizacja zadania 5 oparta była o sporządzenie map zasobów i potrzeb poddanych analizie społeczności lokalnych w zakresie integracji społecznej. Informacje o doborze społeczności lokalnych wskazane zostały w Rozdziale 1. Ogólna koncepcja badania jako jeden z kluczowych elementów całego badania.

Metodologicznie mapa zasobów i potrzeb w zakresie integracji społecznej danej społeczności lokalnej, analogicznie do mapy zasobów i potrzeb społeczności lokalnych (Makowiecka, 2012; Green, Moore, O'Brien, 2013) to raport z badań przeprowadzonych w społeczności o charakterze terytorialnym lub kategoryalnym. Mapy zaprezentowane w niniejszym badaniu ukierunkowane będą w znacznej na kwestie integracji społecznej, a więc stanowią dostosowanie koncepcji tworzenia map zasobów i potrzeb społeczności lokalnej do potrzeb badania.

Raport taki powinien składać się z następujących części:

- opis społeczności lokalnej
- zasoby społeczności lokalnej (w tym w obszarze kapitału społecznego i materialno-finansowego)
- opis sytuacji mieszkańców, ich potrzeb i problemów w subiektywnej opinii mieszkańców potencjał społeczności lokalnej w zakresie integracji społecznej
- podsumowanie i wnioski

Opis społeczności lokalnej zawiera:

- uzasadnienie wyboru danej społeczności w ujęciu terytorialnym lub kategoryalnym (cech społeczności),
- sprecyzowanie granic terytorialnych analizowanych społeczności, usytuowanie w skali miasta,

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

- podstawowa charakterystyka mieszkańców w zakresie danych zastanych (liczba ludności, struktura wieku i wykształcenia, itp.),
- opis sytuacji społecznej (typy wykluczenia, podstawowe mechanizmy i procesy, którym podlegają mieszkańcy), charakterystykę korzystania z pomocy społecznej wg wielkości i typów wsparcia, zarówno w odniesieniu do działań samego MOPS, jak i innych instytucji działających w sferze integracji społecznej (np. domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej, placówki specjalistycznego poradnictwa, kluby integracji społecznej, centra integracji społecznej), w zakresie danych z zastanych oraz rozmów z przedstawicielami różnych instytucji,
- opis sytuacji na rynku pracy: podstawowe wskaźniki zaangażowania na rynku pracy, korzystanie z usług PUP wg typów, opis pracodawców (ich charakterystyka, na ile możliwe na podstawie danych zastanych i rozmów z PUP), opis szarej strefy (rozmowy z PUP), niedopasowanie popytu i podaży pracy (rozmowy z PUP i pracodawcami),
- opis problemu zadłużeń na podstawie danych zastanych i rozmów z przedstawicielami instytucji (dane ilościowe i opis kontekstowy).

W przypadku identyfikacji innych cech lub charakterystyk społeczności lokalnej, istotnych z punktu widzenia integracji społecznej, będą one także analizowane.

Co do zasady opis analizowanych społeczności lokalnych jako pierwsza część map zasobów i potrzeb społeczności lokalnych będzie dokonywany w ramach zadania 1 – analizy danych zastanych. Jeżeli dla zrozumienia kontekstu analizowanych danych istotne będą informacje pochodzące w szczególności z wywiadów jakościowych z zadania 2 lub 3, szczególnie z przedstawicielami instytucji, będą one przytaczane jako niezbędne uzupełnienie.

Opis dotyczyć będzie poszczególnych analizowanych społeczności lokalnych. W przypadku jeżeli dostępne dane zastane będą dotyczyć szerszego poziomu agregacji niż terytorium danej analizowanej społeczności, zostanie to wyraźnie wskazane w opisie.

Druga część mapy zawierać będzie opis **zasobów społeczności lokalnej** (instytucjonalne, materialne, ludzkie), które mogą mieć znaczenie w sferze

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

społecznej, w tym w szczególności w zakresie przeciwdziałania różnym formom wykluczenia społecznego. Wymiar instytucjonalny dotyczyć będzie instytucji i organizacji działających w sferze publicznej, pozarządowej oraz biznesowej, które mogą mieć wpływ na sferę społeczną, zwłaszcza w zakresie integracji społecznej, w tym w szczególności instytucji wspomagających osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym. Analizowana będzie dostępność do usług świadczonych przez te instytucje w kontekście zarówno ilości miejsc w tym instytucjach, jak i możliwości korzystania z nich przez osoby o różnych charakterystykach zamieszkujące analizowane społeczności lokalne.

Opis zasobów o charakterze materialnym odnosić się będzie zarówno do zasobów, które już obecnie są wykorzystywane, jak możliwych do wykorzystania w przyszłości na działania związane z integracją społeczną. W ramach opisów zasobów o charakterze materialnym przedstawiony zostanie opis przestrzeni zamieszkiwanej przez analizowane społeczności (jako wynik spaceru badawczego opisanego poniżej), opis zagospodarowania przestrzennego oraz rozkładu mieszkań socjalnych i kwaterunkowych. W szczególności dotyczy to sporządzenia przestrzennego rozkładu mieszkalnych lokali komunalnych o różnym standardzie wyposażenia i ich połączenia z istniejącymi sieciami infrastrukturalnymi (jak wskazano w zadaniu 5). Stopień szczegółowości opracowywanego materiału zostanie określony po otrzymaniu materiałów źródłowych z Wydziału Budynków i Lokali Urzędu Miasta Łodzi.

Kolejną grupę zasobów stanowią mieszkańcy. Jednak ich opis na podstawie danych zastanych zostanie przedstawiony w ramach opisu społeczności lokalnej (głównie zadanie 1), a ich analiza na podstawie wywiadów jakościowych zostanie przedstawiona w ramach zadania 2 i 3. Istotnym zasobem ludzkim w tym kontekście, to także osoby ważne dla społeczności lokalnej, reprezentujące różne sfery życia, w tym lokalne autorytety, których identyfikacja powinna nastąpić w szczególności w ramach wywiadów jakościowych z mieszkańcami analizowanego obszaru w ramach zadania 2 i 3. Ich rola i znaczenie zostanie wskazane w tej części, natomiast pełen opis zostanie zaprezentowany w ramach realizacji zadania 2. Wszystkie zaprezentowane w opisie zasobów społeczności lokalnej informacje powinny być sporządzone w oparciu o analizę danych zastanych (zadanie 1) oraz ewentualnie o analizę stron internetowych poszczególnych instytucji. O ile dla

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

zrozumienia kontekstu prezentowanych analiz konieczne będzie wskazanie na informacje pochodzące z wywiadów jakościowych wskazanych zadaniu 2 i 3, zostaną one przytoczone. Elementem uzupełniającym tę część będzie spacer badawczy wraz z dokumentacją zdjęciową, który zostanie przeprowadzony na terenie analizowanych społeczności lokalnych, którego celem jest zarówno określenie lokalizacji miejsc istotnych z punktu widzenia danej społeczności (miejsca świadczenia usług użyteczności publicznej, miejsca spotkań czy gromadzenia się mieszkańców, inne istotne miejsca z punktu widzenia mieszkańców), a także dokonanie wstępnych spostrzeżeń co do charakteru analizowanej przestrzeni (wyglądu domów mieszkalnych, budynków użyteczności publicznej, stanu ulic, oświetlenia, elementów małej architektury, itp.).

Trzecia część mapy zawierać będzie **opis sytuacji mieszkańców, ich potrzeb i problemów w subiektywnej opinii mieszkańców**. Zbierane i analizowane będą informacje dotyczące takich kwestii, jak: sąsiedzi i okolica zamieszkania, historia zamieszkiwania w obecnym mieszkaniu, istniejące instytucje i organizacje (znajomość, korzystanie, ocena), kapitał społeczny, przyszłość i zmiany, polityka mieszkaniowa. Dane w tej części pochodzą z wywiadów jakościowych z mieszkańcami Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru Pilotażowego, w tym z liderami/liderkami analizowanych społeczności, osobami zadłużonymi obecnie i w przeszłości oraz bezdomnymi z powodu zadłużeń czynszowych (zadanie 2 i 3).

Część czwarta mapy zawiera **opis potencjału społeczności lokalnej w zakresie integracji społecznej**, czyli sił rozwojowych tkwiących w danej społeczności, które mogą posłużyć do budowania mechanizmów integracji społecznej mieszkańców analizowanych społeczności, w tym także w odniesieniu do kwestii związanych z zadłużeniami czynszowymi. W tej części w szczególności analizie podlegać będzie kapitał społeczny mieszkańców, w tym takie kwestie jak: nieformalne sieci wsparcia, aktywność społeczną i obywatelską. Do analizy w ramach tej części wykorzystamy instrumenty do badania sieci społecznych i kapitału społecznego (McIlvane, Antonucci, Arjouch 2007; Putnam 2000, Trutkowski, Mendes, 2005). Ta część map zostanie zaprezentowana w ramach zadania 1, 2 i 3.

W ostatniej części **podsumowane zostaną analizy przeprowadzone w poprzednich częściach badania w ramach zadań 1, 2 i 3**. Sporządzone zostaną

44

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

wnioski, a także doprecyzowana będzie diagnoza problemów, którymi należy zająć się w pierwszej kolejności. Podsumowanie analiz zebranych dla poszczególnych części map poszczególnych społeczności w ramach zadań 1,2 i 3 zostanie przedstawione w raporcie z realizacji zadania 5, który w szczególności będzie wskazywał na podstawowe grupy strategii życiowych (postaw), w tym w odniesieniu do zadłużeń czynszowych. Elementem spajającym wszystkie elementy mapy będzie zintegrowana analiza sieciowa otoczenia społeczno-gospodarczego i jego graficzna prezentacja w postaci schematu przestrzeni relacji społecznych, określająca relacje między wszystkimi aktorami w na analizowanym obszarze (ich występowanie, kierunek, intensywność).

Model analizy sieciowej opisuje otoczenie instytucjonalne i społeczne mieszkańca Rdzenia Strefy Wielkowiejskiej. Strukturę potrzeb mieszkańca w nawiązaniu do ustaleń teoretycznych odnośnie zdolności do integracji społecznej przedstawia piramida potrzeb (por. Rozdział 6, ryc. 4). W bliższym lub dalszym otoczeniu mieszkańca funkcjonują instytucje i organizacje społeczne, adresujące swoją ofertę do jego specyficznych potrzeb. Instytucje, organizacje i otoczenie społeczne uwzględnione w modelu są objęte postępowaniem badawczym i należą do nich m.in.: mieszkańcy Rdzenia Strefy Wielkowiejskiej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, szkoła podstawowa i gimnazjalna, organizacje i stowarzyszenia lokatorskie etc. Ich znaczenie w życiu mieszkańca symbolizuje wielkość koła reprezentującego daną instytucję. Realizując konkretne potrzeby za pomocą instytucji, organizacji lub otoczenia społecznego (sąsiadów) mieszkaniowiec nawiązuje z nimi relacje. Długość relacji przedstawionej na modelu oznacza odległość mieszkańca od instytucji. Odległość ta może mieć wymiar fizyczny (blisko, daleko) ale także mentalny (łatwy dostęp, trudny dostęp). Grubość relacji symbolizuje częstotliwość kontaktów mieszkańca z instytucją. W założeniu większość relacji ma przebieg dwustronny, ale asymetryczny, czyli wzajemne znaczenie obu stron relacji jest różne. Taka asymetria może informować, czy wobec konkretnej grupy mieszkańców dana instytucja przyjmuje postawę aktywną, neutralną czy bierną. Relacje w otoczeniu społecznym mieszkańca zachodzą także pomiędzy samymi instytucjami. Mogą one polegać na współpracy lub konkurencji, co potencjalnie wzmacnia lub osłabia ofertę skierowaną do mieszkańca (efekt synergii lub efekt substytucji).

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

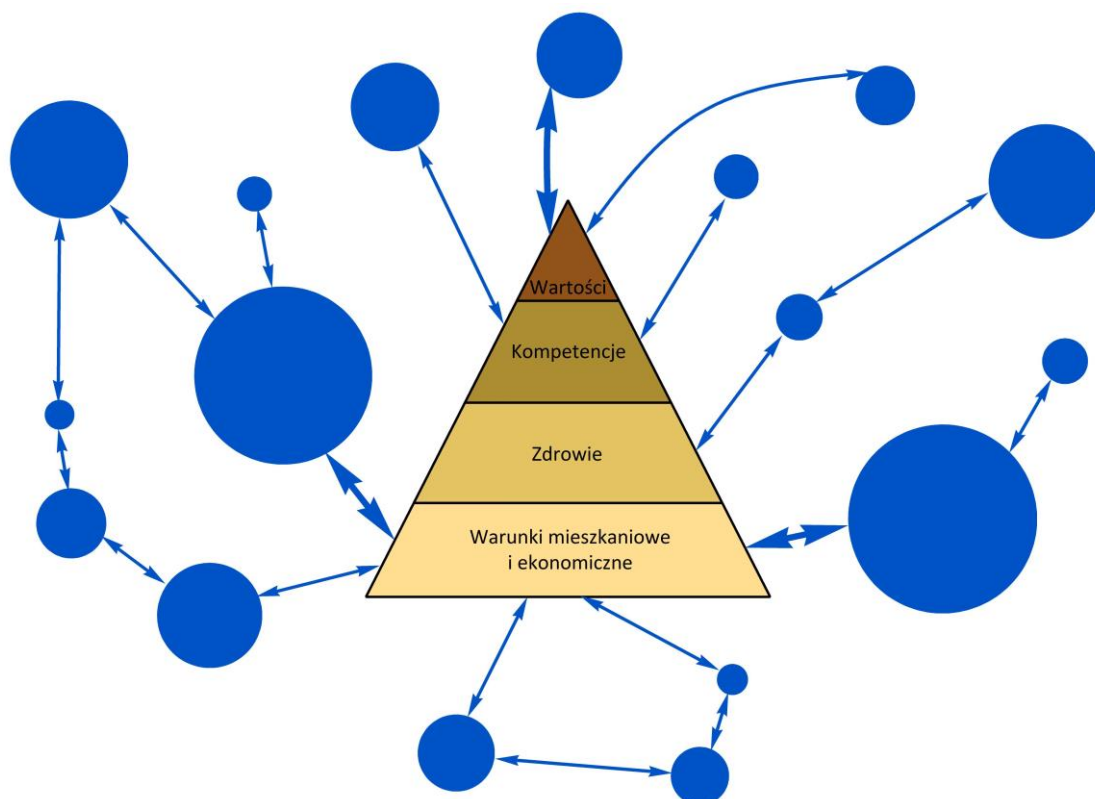
PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Model zostanie skonkretyzowany na podstawie wyników badania w zależności od zidentyfikowanych typów mieszkańców i dominujących w ich życiu potrzeb, różnicujących strukturę piramidy potrzeb i modyfikujących relacje z instytucjami w otoczeniu społecznym. Tak skonstruowany model umożliwi zintegrowaną analizę sieciową otoczenia społeczno-instytucjonalnego mieszkańca Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej o specyficznych potrzebach w kontekście integracji społecznej. Może być przyczynkiem do rekomendacji w zakresie o zmian instytucjonalnych dotyczących postaw, roli, znaczenia instrumentów skierowanych do konkretnych grup mieszkańców.

Poniżej zaprezentowano schemat takiej analizy.

Rycina 6 Model analizy przestrzeni relacji społecznych

Otoczenie instytucjonalne i społeczne mieszkańców Rdzenia Wielkomięskiego

LEGENDA

Instytucje, organizacje i ich znaczenie w zaspokajaniu potrzeb klienta

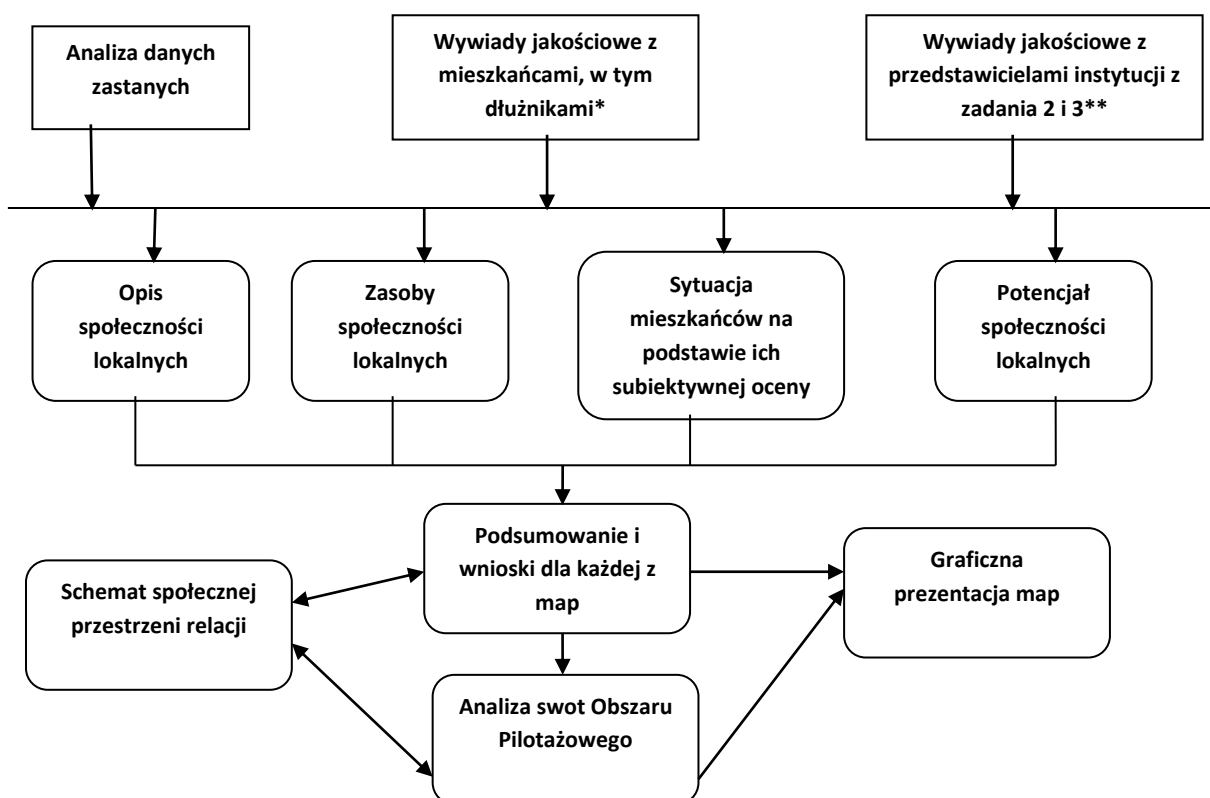
Relacje klienta z instytucją, organizacją

Źródło: opracowanie własne.

Kolejnym krokiem będzie sporządzenie analizy swot dla całego Obszaru Pilotażowego jako podsumowanie całego procesu tworzenia map dla wybranych społeczności lokalnych. W celu podsumowania użytych w opisanych powyżej elementach mapy zasobów i potrzeb w zakresie integracji społecznej analizowanych

społeczności lokalnych źródeł danych, poniżej przedstawiamy schemat tworzenia map zasobów i potrzeb.

Rycina 6 Schemat tworzenia map zasobów i potrzeb w zakresie integracji społecznej analizowanych społeczności lokalnych

* dłużnicy byli i obecni, osoby bezdomne

** wraz z dodatkowymi propozycjami wykonawcy

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie danych zebranych w mapach dla poszczególnych społeczności oraz całościowa analiza swot oraz schemat przestrzeni relacji społecznych dla Obszaru Pilotażowego stanowiąc będą podstawę do sporządzenia bazy danych (której wzór przekaże Zamawiający po ustaleniu jej zakresu z Wykonawcą) i graficznego przedstawienia przestrzennego rozkładu wybranych problemów społecznych analizowanego obszaru w różnych zakresach. Dotyczą one:

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

- przestrzennego rozkładu odsetka mieszkańców korzystających z danej formy wsparcia w ogólnej liczbie mieszkańców,
- przestrzennego rozkładu komunalnych lokali mieszkaniowych o różnym standardzie wyposażenia i połączenia sieciami infrastrukturalnymi,
- przestrzennego rozkładu pożądaných funkcji uzupełniających funkcje istniejące obecnie oraz proponowanych lokalizacji obiektów wspierających realizację projektów z zakresu społecznego aspektu rewitalizacji.

W przypadku przekazania przez Zamawiającego zwektoryzowanej warstwy ewidencji budynków analizowanego obszaru np. w formacie ShapeFile (.shp) lub innym możliwym do edycji w programach GIS, dodatkowo w ramach graficznego opracowania przestrzennego rozkład wyżej wymienionych zjawisk przygotujemy bazę danych wraz z geograficznym odniesieniem jej zawartości w oparciu o technologię GIS. Na jej podstawie możliwa będzie prezentacja zebranych danych w każdej z wymaganych kategorii za pomocą mapy programu QGIS. Dane zostaną podzielone terytorialnie dla każdego obszaru wymaganego przez Zamawiającego. Program QGIS jest darmowym oprogramowaniem typu *Open Source*, możliwym do wdrożenia przez Zamawiającego bez ponoszenia dodatkowych kosztów, posiadającym funkcjonalności przekraczające wymagania Zamawiającego, co ze względu na modelowy charakter projektu pozwoli na zapewnienie wysokiej jakości opracowania.

Mapa umożliwić będzie generowanie raportów w oparciu o kryteria zadane przez użytkownika, w formie zestawień tabelarycznych. Możliwe będzie także wyświetlanie poszczególnych kategorii danych w różnych konfiguracjach oraz grupowanie ich na potrzeby dalszych analiz. Funkcjonalność taką zapewni program QGIS, który da Zamawiającemu możliwość wprowadzania zmian na mapie poprzez aktualizację pliku źródłowego bazy danych, a także poprzez wzbogacanie jej przy użyciu funkcji programu QGIS. Wykonawca zapewni przeszkolenie pracowników Zamawiającego w zakresie podstawowej obsługi mapy (8h szkoleniowych).

Wykonawca dostarczy Zamawiającemu bazę danych w pliku źródłowym programu Excel wraz z ich geograficznym odniesieniem zawartym w plikach formatu *ESRI Shapefile*, który jest najbardziej rozpowszechnionym formatem plików oprogramowania GIS.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Wykonawca wygeneruje dla każdego zestawu i warstw danych mapy w formacie rastrowym (.jpeg, .pdf), wraz z ich odpowiednią symbolizacją usprawniającą czytelność opracowania i pozostałymi komponentami mapy wspierającymi orientację przestrzenną użytkowników. Podkładem każdego z opracowań graficznych będą pozyskane przez Wykonawcę przy wsparciu Zamawiającego dane o sieci ulicznej, punktach adresowych i istniejącej zabudowie. Dla każdej z wymaganych map zostanie wybrana najbardziej odpowiednia metoda kartograficznej prezentacji zjawiska. Z uwagi na specyfikę danych i w trosce o prywatność mieszkańców poziom generalizacji przestrzennego rozkładu zjawisk zostanie dostosowany, aby spełnić oba te wymogi. Mapa ma zapewnić możliwość wydruku generowanych obrazów rastrowych w formacie A2, A3 i A4 za pomocą funkcji programu QGIS. W ramach dostępności danych opracowanie zostanie uzupełnione o grafiki wizualizujące inne dane, ponad te które wymaga Zamawiający.

Sporządzenie zarówno cząstkowych map zasobów i potrzeb w zakresie integracji społecznej, jak i całościowej analizy swot pozwoli dostosować proponowane w Rozdziale 6 rekomendacje działań dla władz samorządowych do konkretnych, szczegółowych potrzeb i wyzwań danych grup społecznych pochodzących z konkretnie zdefiniowanych społeczności lokalnych. Zdefiniowana w ten sposób indywidualizacja wsparcia, proponowanego dla mieszkańców Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności, dla których stworzono mapy zasobów i potrzeb w zakresie integracji społecznej, prowadząca do najlepszego dostosowania do potrzeb ich odbiorców zwiększy efektywność działań finansowanych publicznie. W tym kierunku idą także zmiany legislacyjne w zakresie działania rynku pracy i przeciwdziałania bezrobociu czy w ramach pomocy społecznej.

Rozdział 8. Harmonogram

	Główne zadania	Czas realizacji																	
1	Podpisanie umowy	8.04	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	Przygotowanie wstępnego raportu metodologicznego wraz z narzędziami	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	Konsultacje raportu z Zamawiającym	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	Zatwierdzenie raportu metodologicznego	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	Obserwacja: przegląd stanu przestrzeni miejskiej w badanych obszarach	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6	Sporządzenie opisu i map badanych obszarów:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	a) gromadzenie i analiza danych zastanych	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	b) wizualizacja danych (mapy GIS) - opcjonalnie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7	Przeprowadzenie wywiadów (IDI) z wszystkimi grupami respondentów	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8	Analiza danych zgromadzonych w ramach wywiadów IDI	☐	☐	☐	☐	☐	☐									☐	☐	☐	☐	☐
9	Poszukiwanie dobrych rozwiązań dla Łodzi: przegląd światowej literatury naukowej oraz dobrych praktyk z innych miast w Polsce i na świecie	☐	☐	☐	☐	☐	☐									☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
10	Przygotowanie wstępnej wersji raportu z badania	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
11	Konsultacja wstępnej wersji raportu z badania z Zamawiającym	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
12	Panel ekspertów: dyskusja nad najważniejszymi wnioskami i rekomendacjami badania	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
13	Przygotowanie i złożenie ostatecznej wersji raportu końcowego	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	133 dzień *	
Dzień realizacji badania		7	14	21	28	35	42	49	56	63	70	77	84	91	98	105	112	119	126	133
Tydzień realizacji badania		Tydzień 1	Tydzień 2	Tydzień 3	Tydzień 4	Tydzień 5	Tydzień 6	Tydzień 7	Tydzień 8	Tydzień 9	Tydzień 10	Tydzień 11	Tydzień 12	Tydzień 13	Tydzień 14	Tydzień 15	Tydzień 16	Tydzień 17	Tydzień 18	Tydzień 19

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Rozdział 9. Kwestionariusze wywiadów jakościowych

Załącznikami do raportu są kwestionariusze wywiadów:

- z mieszkańcami, w tym z dłużnikami byłymi i obecnymi, osobami bezdomnymi i lokalnymi liderami
- z przedstawicielami instytucji/organizacji/pracodawcami/przedstawicielami właścicieli nieruchomości w Obszarze Pilotażowym wskazanymi w zadaniu 2 i 3. Część modułów jest wspólna, a część charakterystyczna dla danej instytucji.

Po zgłoszeniu uwag do kwestionariuszy przez Zamawiającego i naniesieniu ich przez Wykonawcę, zostanie przeprowadzony pilotaż narzędzi w ramach kilku wywiadów z mieszkańcami i dłużnikami czynszowymi. Po ich przeprowadzeniu Wykonawca przedłoży ostateczną wersję kwestionariuszy Zamawiającemu.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Scenariusz wywiadów mieszkańcami Obszaru Pilotażowego (w tym dłużnikami czynszowymi (byłymi i obecnymi), osobami bezdomnymi i liderami lokalnej społeczności)

Poniższy scenariusz stanowi dyspozycje do przeprowadzenia indywidualnego wywiadu pogłębionego, które należy dostosować do naturalnego toku wypowiedzi badanych, starając się by wszystkie opisane kwestie zostały w nim poruszone. Wywiad ma mieć charakter swobodnej rozmowy,

z naciskiem na pogłębianie zagadnień związanych z **przyczynami trudnej sytuacji życiowej respondenta** (w przypadku dłużników czynszowych i bezdomnych) oraz najważniejszych problemów społecznych dotyczących mieszkańców Obszaru Pilotażowego (z naciskiem na problemy związane z uzależnieniami, przemocą, bezrobociem lub niskimi zarobkami, złym stanem zdrowia czy niepełnosprawnością, wielodzietnością, długami).

Należy też zwrócić szczególną uwagę na kwestie związane z **barierami korzystania ze wsparcia ze strony istniejących instytucji i organizacji**, takie jak brak wiedzy o możliwości uzyskania pomocy, brak zaufania do przedstawicieli instytucji publicznych, wzajemne stereotypy, niezaradność życiowa, problemy zdrowotne etc.

Na początku wywiadu proszę poprosić respondenta o krótkie przedstawienie się, opisanie swojej sytuacji rodzinnej, zawodowej i mieszkaniowej oraz **przygotowanie schematycznej mapy okolic**, w której mieszka (ew. wręczyć mu wydrukowany fragment mapy z siatką ulic). W miarę możliwości, w trakcie wywiadu należy prosić respondentów, żeby zaznaczali na mapie miejsca znaczące w kontekście omawianych zagadnień (gdzie można uzyskać pomoc, gdzie się dobrze czują, gdzie jest niebezpiecznie, gdzie spotyka się sąsiadów, etc.).

A. Okolica, sąsiedzi

1. Na początek prosił(a)bym o krótkie przedstawienie się – czy ma P. rodzinę, czy obecnie jest P. zatrudniony/a, jak wygląda P. sytuacja mieszkaniowa. (dopytać o poziom wykształcenia i doświadczenie zawodowe)
2. Proszę mi trochę opowiedzieć o okolicy, w której P. mieszka. Czy mógł(a)by P. zaznaczyć na mapie swoje najbliższe sąsiedztwo? Czy lubi tu P. mieszkać?
3. Czy od dawna mieszka P. w tej okolicy? Jak ją P. ocenia? Jakie są największe plusy i minusy mieszkania w tej okolicy?
4. Kto mieszka w P. sąsiedztwie, jacy to są zwykle ludzie? (dopytać o wiek, typ rodzin, ich sytuację na rynku pracy)
5. Czy ma P. jakichś znajomych wśród sąsiadów czy ludzie raczej się nie znają? Czy zaprasza P. sąsiadów na prywatne imprezy w domu (np. imieniny)? Czy jest P. zapraszany/a na takie spotkania?

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

6. Czy ludzie tutaj czują się jakoś przywiązani do dzielnicy czy sąsiedztwa, w którym mieszkają czy raczej jest im wszystko jedno gdzie mieszkają? Dlaczego?
7. Jak okoliczni mieszkańcy najchętniej spędzają wolny czas? (dopytać o dzieci, młodzież, osoby starsze)
8. Czy są jakieś problemy, które dotyczą wszystkich okolicznych mieszkańców? Jakież? Dlaczego? (dopytać o bezpieczeństwo, bezrobocie, problemy zdrowotne, warunki mieszkaniowe, uzależnienia)
9. Czy budynki w okolicy w której P. mieszka są zadbane? Czy ktoś dba o nie?
10. Czy uważa P., że okolice w której P. mieszka są bezpieczne? Jeżeli nie, to co i kto może stanowić zagrożenie? Czy ma P. sąsiadów którzy stwarzają zagrożenie? (dopytać o poczucie bezpieczeństwa, standard budynków i lokalnej infrastruktury)
11. Co, P. zdaniem, jest największym marzeniem mieszkańców tej okolicy?

B. Historia zamieszkiwania w obecnym mieszkaniu

12. Proszę powiedzieć, od kiedy P. mieszka w swoim obecnym mieszkaniu?
13. Czy mieszka w nim P. od urodzenia? Jeżeli nie, to gdzie mieszkał/a P. wcześniej? Dlaczego się P. przeprowadził/a do swojego obecnego mieszkania? (dopytać ile razy w swoim życiu się przeprowadzał/a i z jakich powodów)
14. Proszę mi opowiedzieć trochę o tym jak się P. mieszka w tym mieszkaniu? Jaki ma standard? Czy czegoś w nim brakuje? Co by P. w nim zmienił/a? Czy przeprowadzał/a P. jakieś remonty i modernizacje na własny koszt? (dopytać o największe potrzeby związane z mieszkaniem i budynkiem)
15. Jak układają się relacje z administracją budynku?
16. Kto ustala czynsz za P. mieszkanie? (ew. Jakiej jest on wysokości?) Czy kwota czynszu jakoś się zmieniała w ostatnich latach? Dlaczego? Jeżeli czynsze się podniosły, to co zmieniła ta podwyżka?
17. Czy od kiedy P. tu mieszka sytuacja tutajszych mieszkańców jakoś się zmieniła? Jeżeli tak, to na lepsze czy gorsze? Dlaczego?
18. Gdyby ktoś zaoferował P., żeby się P. przeprowadził/a, to co by P. zrobił/a? Czy jest jakieś miejsce, gdzie wolał(a)by P. mieszkać niż tutaj?

C. Kapitał społeczny

19. Czy jest jakieś miejsce, w którym spotykają się okoliczni mieszkańcy? (poprosić o wskazanie na mapie)
20. A gdzie P. najczęściej spotyka swoich znajomych? (w mieszkaniu, na placu zabaw, na podwórku, etc.)
21. Czy są jakieś lokalne wydarzenia, na które przychodzą tutejsi mieszkańcy? (np. festyn czy piknik sąsiedzki, święto ulicy, imprezy w parafii)

22. Czy okoliczni mieszkańcy raczej pomagają sobie czy niekoniecznie? Czy można liczyć na sąsiadów? Jeżeli tak, to w jakich sytuacjach? Jeżeli nie, to dlaczego?

Dopytać czy respondent pomaga sąsiadom/sąsiadkom, czy korzysta z ich pomocy? W jakim zakresie?

23. Czy ludzie ufają tu sobie nawzajem? Dlaczego?

24. Jak traktowani są nowi mieszkańcy, gdy się tu sprowadzają?

25. Na ile ważna jest dla P. osobiście pomoc sąsiadów? Jak często P. z niej korzysta? (dopytać o pomoc przy opiece nad dziećmi/chorymi, pożyczki, załatwianie spraw urzędowych)

26. Jak ocenia P. problemy swoich sąsiadów – jakie to problemy i z czego wynikają?

Dopytać jak wiele osób ma problemy wynikające z bezrobocia, niskich zarobków, pracy na czarno lub w szarej strefie⁵, wielodzietności, chorób lub niepełnosprawności w rodzinie, uzależnień, zadłużenia (zwłaszcza w parabankach), wysokich opłat za mieszkanie. O ile to możliwe dopytać które z tych problemów dotyczą osobiście respondenta.

27. Czy jest ktoś kogo by P. nazwał/a lokalnym liderem? Ktoś na kogo można liczyć, komu tutaj ludzie ufają? Dlaczego?

Pytania do liderów:

28. Co jest P. zdaniem największym problemem tutejszych mieszkańców? Z czego te problemy wynikają?

29. Jak można by skutecznie przeciwdziałać tym problemom? (dopytać o długi czynszowe, bezradność życiową, uzależnienia etc.)

30. Kto przede wszystkim powinien pomagać mieszkańcom w trudnej sytuacji życiowej?

31. Na kogo obecnie mogą liczyć mieszkańcy potrzebujący wsparcia? A na kogo (jakie instytucje) raczej nie można liczyć? Dlaczego?

(Dopytać o pomoc społeczną, opiekunów socjalnych, policję, straż miejską, parafie, organizacje pozarządowe.)

32. Czy widzi P. jakieś organizacje albo instytucje, które mogłyby poprawić sytuację mieszkańców? Jak je zaangażować?

33. Czy współpracuje P. z jakąś organizacją albo instytucją, żeby działać na rzecz tutejszych mieszkańców? Jak P. ocenia tę współpracę?

D. Istniejące instytucje, organizacje.

⁵ praca na czarno jest całkowicie nielegalna, nierajestrowana, natomiast praca w szarej strefie to taka, gdzie faktyczne płace są inne od oficjalnie zgłaszanych.

34. Czy ma P. dzieci? Gdzie dzieci chodzą do szkoły/przedszkola? Czy jest P. zadowolony/a z tego jak działa szkoła/przedszkole? Czy dzieci się tam dobrze czują? (dopytać o świetlice w szkole i poza nią)
35. Czy w okolicy działają jakieś organizacje sportowe czy zajmujące się edukacją (np. oferujące zajęcia dodatkowe, kursy)? Czy P. lub ktoś z P. rodziny korzystał/a z ich oferty?
36. Czy są tu jakieś organizacje albo instytucje na których pomoc można liczyć, gdy jest się w trudnej sytuacji życiowej?
37. Czy są jakieś osoby, które działają w okolicy i które pomagają tutaj ludziom?
38. Czy korzystał/a P. kiedykolwiek z pomocy.....? (dopytać o Caritas, Stowarzyszenie Brata Alberta, Bank Żywności, inne lokalne stowarzyszenia i parafie)
39. Czy opiekunowie społeczni, przedstawiciele MOPS, często pojawiają się w tej okolicy? Jakie relacje mają z nimi okoliczni mieszkańcy?
40. Czy często widuje się w okolicy policję i straż miejską? Czym się zajmują? Jaki stosunek mają do nich okoliczni mieszkańcy?
41. Czy w okolicy były realizowane jakieś projekty pomagające mieszkańcom? Czy brał/a P. udział w tych projektach? Jak je P. ocenia?
42. Czy P. lub P. rodzina korzysta z pomocy społecznej? Jeżeli tak to z jakich form?
43. Czy jest coś co utrudnia korzystanie z pomocy?

Dopytać o bariery korzystania ze wsparcia: odległość i godziny pracy, brak zrozumienia czy negatywny stosunek urzędników do klienta, nadmiar biurokracji, trudne do spełnienia kryteria, długi czas oczekiwania na decyzje, brak informacji, brak nadziei na powodzenie sprawy, brak jednej osoby, która zajmuje się danym problemem, etc.

E.1 Historia zadłużenia (moduł dla dłużników czynszowych, którzy są aktualnie zadłużeni)

44. Jak to się stało, że znalazł(a) się P. w sytuacji zadłużenia czynszowego?
(Dopytać o przyczyny, takie jak utrata źródeł utrzymania, bezrobocie, problemy zdrowotne lub niepełnosprawność w rodzinie, uzależnienie, wysokość czynszu lub innych opłat, wielodzietność, inne wydatki, etc.)
45. Od jak dawna jest P. w sytuacji zadłużenia czynszowego? (dopytać czy problem się pogarsza czy jest taki sam lub coraz mniejszy)
46. Czy w przeszłości miał(a) P. problemy z zadłużeniem czynszowym? Co było ich powodem?
47. Czy korzystał/a P. z dodatku mieszkaniowego? Jeżeli nie, to co było przeszkodą? (niewiedza, konieczność składania co jakiś czas dokumentów, nadmetraż)
48. Czy zna P. inne osoby w podobnej sytuacji? Czy P. sytuacja jest lepsza czy gorsza od

innych osób z problemami czynszowymi?

49. Czy myśli P., że uda się P. uregulować ten dług? Czy jest coś co mogłoby w tym pomóc? (dopytać o wysokość długu, realne szanse spłacenia go)
50. Czy miasto proponowało P. zmianę mieszkania na inne? A gdyby zaproponowało to czy był(a)by P. zainteresowany/a? Czy gdyby oznaczało to zamianę mieszkania na mniejsze, z niższym czynszem, to byłoby to dla P. dobre rozwiązanie?
51. Czy myślą P., że grozi P. eksmisja? (bez osób bezdomnych)
52. Czy wyobraża P. sobie jakieś rozwiązanie, wyjście z obecnej sytuacji? (dopytać co musiałoby się stać, żeby mogli wyjść z obecnych problemów)
53. Czy gdyby ktoś P. pomógł to dał(a)by P. radę sam/a wyjść z zadłużenia? Jaka pomoc byłaby P. potrzebna?
54. Czy zna P. kogoś komu udało się wyjść z zadłużenia czynszowego? Co mu w tym pomogło?
55. Czy oprócz długu czynszowego ma P. jeszcze jakieś zmartwienia, problemy? Jakie to zmartwienia? Z czego wynikają?
(Dopytać o inne długi i kredyty, w tym w parabankach, ew. o problemy zdrowotne, osobiste)

E.2. Historia zadłużenia (moduł dla dłużników czynszowych, którym udało się uregulować zadłużenie)

56. Jak to się stało, że znalazł(a) się P. w sytuacji zadłużenia czynszowego?
(Dopytać o przyczyny, takie jak utrata źródeł utrzymania, bezrobocie, problemy zdrowotne lub niepełnosprawność w rodzinie, uzależnienie, wysokość czynszu lub innych opłat, wielodzietność, inne wydatki, etc.)
57. Jak długo trwały problemy związane z zadłużeniem czynszowym? (dopytać czy w przeszłości często występowały podobne problemy, czy była to sytuacja jednorazowa tj. występująca przez jakiś okres, ale tymczasowo).
58. Proszę opowiedzieć jak udało się pokonać te problemy? Czy pokonał(a) je P. samodzielnie bez pomocy, czy korzystał(a) z pomocy Urzędu Miasta, jakiś organizacji, czy zaciągano kredyt, czy zaciągano kredyt w parabanku)? Czy ktoś wtedy interesował się P. sytuacją, gdy takie miał(a) P. zadłużenie czynszowe? Czy ktoś wyszedł z inicjatywą takiej pomocy?
59. Czy korzystał/a P. z dodatku mieszkaniowego? Jeżeli nie, to co było przeszkodą? (niewiedza, konieczność składania co jakiś czas dokumentów, nadmetraż)
60. Czy zna P. inne osoby w tej okolicy, które aktualnie mają zadłużenie czynszowe? Czy to jest częsty problem tutaj? Z czego wynika? Czy P. sytuacja jest lepsza czy gorsza od innych osób z problemami czynszowymi? Jakie rady mógł(a) by P. im udzielić na podstawie własnych doświadczeń?
61. Czy miasto proponowało P. zmianę mieszkania na inne? A gdyby zaproponowało to czy

był(a)by P. zainteresowany/a? Czy gdyby oznaczało to zamianę mieszkania na mniejsze, z niższym czynszem, to byłoby to dla P. dobre rozwiązanie?(w przypadku byłych dłużników czynszowych z gminnego zasobu mieszkaniowego)

62. Czy ma P. jeszcze jakieś zmartwienia, problemy? Jakie to zmartwienia? Z czego wynikają?

(Dopytać o inne długi i kredyty, w tym w parabankach, ew. o problemy zdrowotne, osobiste)

F. Polityka mieszkaniowa (pytania opcjonalne)

63. Czy zna P. zasady przyznawania mieszkań komunalnych? Czy myśli P., że według obecnych zasad mieszkania otrzymują ci, którzy naprawdę ich potrzebują?

64. Jakiego powinny być P. zdaniem kryteria przyznawania mieszkań socjalnych?

65. Dlaczego P. zdaniem zdarza się, że ludzie nie płacą czynszu? Czy zna P. kogoś kto ma długi wynikające z niepłacenia czynszu? Z czego to wynika, że mają takie długi? Jaka pomoc jest potrzebna tej osobie/osobom? (bez zadłużonych)

66. Czy zna P. kogoś kto przeżył eksmisję albo jest zagrożony eksmisją? Czy może mi P. opowiedzieć o tej sytuacji, z czego ona wynika? Jaka pomoc jest potrzebna tej osobie/osobom?

G. Przyszłość, plany związane z rewitalizacją

67. Co myśli P. o tym jak Łódź się zmienia w ostatnim czasie? A okolice w których P. mieszka?

68. Czy zna P. plany związane z rewitalizacją tych okolic? (jeżeli nie, proszę opowiedzieć respondentowi krótko o założeniach planu Nowego Centrum Łodzi). Czego się P. spodziewa po tych planach? (dopytać o nadzieje, obawy)

69. A jakie P. ma plany na najbliższą przyszłość? Czy jest P. przywiązany/a do miejsca, w którym P. mieszka czy też wolał(a)by P. mieszkać gdzie indziej? Jeżeli gdzie indziej, to gdzie?

H. Eksmisja i bezdomność – moduł dla osób bezdomnych, wyeksmiowanych

1. Na początek proszę(a)bym o krótkie przedstawienie się (dopytać czy ma rodzinę, jaki ma poziom wykształcenia i doświadczenie zawodowe)

2. Gdzie P. mieszkał wcześniej (ostatnie miejsce zamieszkania)? Jak długo P. tam mieszkał? Czy było to mieszkanie w budynku prywatnym czy komunalnym? A czy wcześniej przeprowadzał się P.? Z jakich powodów?

3. Rozumiem, że wyeksmiowano P. z tego mieszkania – proszę powiedzieć z jakich powodów wypowiedziano P. umowę, kto wystąpił o eksmisję? Jeśli przyczyną były zaległości w opłatach czynszu, to jak duże były te zaległości? Jak długo trwała ta

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

sytuacja zadłużenia?

4. Jak to się stało, że znalazł(a) się P. w takiej trudnej sytuacji? (Dopytać o przyczyny, takie jak utrata źródeł utrzymania, bezrobocie, problemy zdrowotne lub niepełnosprawność w rodzinie, uzależnienie, wysokość czynszu lub innych opłat, wielodzietność, inne wydatki, konflikty osobiste etc.). Kiedy zaczęły się te problemy, jak się pogłębiały?
70. Czy próbował/a P. jakoś pokonać te problemy? Czy korzystał(a) P. z pomocy Urzędu Miasta (np. dodatek mieszkaniowy), jakiś organizacji społecznej, czy zaciągnął/ęła P. kredyt na spłatę długu (dopytać o to czy była to pożyczka w parabanku)? Dlaczego?
5. W momencie gdy zaczęło rosnąć P. zadłużenie czynszowe czy ktoś interesował się P. sytuacją, wyszedł z inicjatywą jakiejś pomocy? Czy ktoś pomagał P. w tej sytuacji? (Dopytać o bliskich, sąsiadów, urząd miasta, organizacje społeczne, parabanki)?
6. A czy P. prosił kogoś o pomoc? Jeśli nie, to dlaczego?
7. Czy zna P. inne osoby w okolicy, w której P. mieszkał, które były w podobnej sytuacji co P.? Czy długi to jest częsty problem? Z czego on zwykle wynika? Jakich rad mógł(a)by im P. udzielić na podstawie własnych doświadczeń?
8. Jak wyglądała eksmisja, jak przebiegała, czy ktoś próbował P. pomóc? (dopytać czy korzystał z pomocy urzędowej lub organizacji lokatorskich czy społecznych)
9. Czy proponowano P. zmianę mieszkania, lokal zastępczy? Czemu się P. nie zgodził? Jakie warunki musi spełniać ten lokal, żeby P. je zaakceptował?
10. Co działo się z P. później, po eksmisji?
11. Jaka pomoc jest P. potrzebna na tę chwilę? Czy obecnie korzysta P. z jakiejś pomocy (bliskich, sąsiadów, urzędu miasta, organizacji społecznej)? Jeśli nie, to dlaczego?
12. Jak P. wyobraża sobie przyszłość? Na czym najbardziej P. zależy?
(dopytać czy widzi jakieś wyjście z problemów, ewentualnie czy chciałby podjąć terapię – jeśli występują problemy z uzależnieniem czy inne osobiste, w jakim miejscu chciałby mieszkać, czy widzi siebie w jakiejś pracy – a jeśli tak to jakiej, jak widzi przyszłość swoich bliskich, kontakt z nimi).

METRYCZKA

Płeć: 1) Kobieta 2) Mężczyzna

Rok urodzenia:

Wykształcenie: 1) podstawowe 2) zawodowe 3) średnie 4) wyższe

Liczba osób w gospodarstwie domowym:

Metraż mieszkania:

Wysokość czynszu:

Wysokość pozostałych opłat za mieszkanie (gaz, prąd):

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Scenariusz wywiadów z przedstawicielami instytucji i organizacji lokalnych

Wspólny moduł + pytania dodatkowe dla PUP, szkoły

- *przedstawiciel Urzędu Miasta (Wydział Budynków i Lokali)*
- *przedstawiciel MOPS (asystent rodzin oraz pracownik socjalny)*
- *przedstawiciel PUP (dyrektor lub kierownik działu instrumentów aktywnej polityki rynku pracy, doradca zawodowy, pracownik zajmujący się współpracą z pracodawcami)*
- *dyrektor lub nauczyciel/pedagog ze szkoły podstawowej / gimnazjalnej*
- *przedstawiciel organizacji pozarządowej*

A. Zasoby instytucji/organizacji

1. Jak oceniają Państwo swoje obecne zasoby (osobowe, finansowe) pod kątem możliwości realizacji działań na rzecz mieszkańców zamieszkujących obszar centrum Łodzi (pokazać respondentowi na mapie obszar centrum objęty rewitalizacją)? Czy są one adekwatne do skali problemów i zadań, które Państwo realizują? Czy w ostatnim czasie były jakieś zmiany w tym zakresie (np. dodatkowe środki, etaty, bądź likwidacja etatów, obcięcie środków)?
2. Czy są jakieś obszary, w których szczególnie potrzeba Państwu wsparcia, żeby mogli Państwo lepiej realizować swoje działania?
(dopytać o etaty, szkolenia, zaplecze biurowe, narzędzia pracy – komputery i oprogramowanie, współpracę ze strony innych organizacji, dodatkowe środki)
3. Czy P. instytucja/organizacja ma wypracowaną jakąś strategię rozwiązywania problemów mieszkańców z badanego obszaru? Jeżeli tak, to jaką? Jak sprawdza się ta strategia czy styl działań? Czy potrzebna jest jakaś zmiana w tym zakresie?
4. Jak P. uważa, czy z punktu widzenia mieszkańców, dostęp do waszej instytucji/organizacji i jej usług jest łatwy czy raczej trudny? Czy istnieją jakieś bariery, które mogą utrudniać dostęp mieszkańców badanego obszaru do wsparcia, które oferujecie?
5. Jak widzą Państwo swoją rolę w ramach planowanej rewitalizacji centrum Łodzi? Czy P. instytucja/organizacja uczestniczyła jakoś w tworzeniu założeń tego projektu? W jaki sposób?
6. Jak P. sądzi, czy planowana rewitalizacja wpłynie na sytuację osób, korzystających z Państwa usług, okolicznych mieszkańców? Jeżeli tak, to w jaki sposób? A czy wpłynie na funkcjonowanie Państwa instytucji/organizacji? Jeżeli tak, to w jaki sposób? Jeżeli nie, to dlaczego? Czy będą Państwo potrzebowali dodatkowego wsparcia? (dopytać na czym to wsparcie miałoby polegać i kto mógłby go udzielać)

Pytania dodatkowe dla PUP:

- Z jakimi formami bezrobocia mają Państwo do czynienia w badanym obszarze? Jaki jest profil bezrobotnych? Jakie mają wykształcenie, kompetencje, doświadczenie?
- Co jest podstawową przyczyną bezrobocia na badanym terenie? (dopytać o brak kwalifikacji, brak miejsc pracy, niepełnosprawność, uzależnienia, wielodzietność, apatię, niechęć podejmowania wysiłku)
- Jakie narzędzia wsparcia stosują Państwo wobec bezrobotnych z badanego obszaru (zarówno aktywne i bierne)? Jak często i czy chętnie odbiorcy z nich korzystają? Jakie narzędzia się sprawdzają, a które są mało przydatne bądź cieszą się małym powodzeniem?
- Czy prowadzą Państwo diagnozę potrzeb lokalnych pracodawców? Jakie są te potrzeby, jakich pracowników zwykle poszukują? Czy zgłaszają Państwu oferty pracy?
- Czy można powiedzieć, że na badanym terenie występuje niedopasowanie w zakresie kwalifikacji bezrobotnych w stosunku do potrzeb lokalnych pracodawców? Czy dotyczy to także szerzej całej Łodzi? Czy problemem mogą być także negatywne opinie czy brak zaufania pracodawców do mieszkańców badanego terenu?
- Jaka jest skala pracy w szarej strefie i na czarno na badanym terenie? Jakie są główne przyczyny takiej sytuacji? Czy może ona tłumaczyć wysoki poziom bezrobocia?

B. Relacje z klientami/odbiorcami pomocy (bez szkoły):

W przypadku wywiadu z opiekunem socjalnym lub asystentem rodziny pytać o doświadczenia związane z jego rejonem i grupą przydzielonych mu podopiecznych (dopytać jaki to rejon)

7. Z jakimi najczęściej problemami/sprawami zwracają się do waszej instytucji mieszkańcy? Jak często to Państwo sami wychodzą z pomocą do mieszkańców?
8. Jakie są najczęstsze przyczyny tych problemów? (dopytać o bezrobocie, wielodzietność, niepełnosprawność, kłopoty ze zdrowiem, wyuczoną bezradność, uzależnienia, przemoc)
9. W jaki sposób identyfikują Państwo potrzeby mieszkańców?
10. Czy na badanym obszarze występują jakieś specyficzne typy odbiorców waszych działań? Jak by P. opisał/a typowego odbiorcę? (dopytać o dłużników, osoby starsze, chore, niepełnosprawne, uzależnione) Czy ten obszar różni się po tym względem od innych części Łodzi? W jakim sensie?
11. Jakie postawy względem pomocy mają mieszkańcy badanego terenu (np. aktywne poszukiwanie wsparcia, bierność, bezradność, celowe wykorzystywanie systemu, postawa roszczeniowa)? Jakie postawy dominują? Dlaczego?
12. Na ile mogą P. zaufać odbiorcom swoich działań? Czy można liczyć na to, że zrealizują to, do czego się zobowiązali? Czy można zaufać, że rzeczywiście spełniają kryteria do otrzymania pomocy? Jeśli nie, to dlaczego?

13. W jakim miejscu badanego obszaru (kwartale, kamienicy) występuje największe natężenie problemów społecznych? Czy jest jakiś obszar w którym koncentrują się odbiorcy pomocy? (poprosić o zaznaczenie na mapie)
14. Czy te problemy oddziałują też na pozostałych mieszkańców? (np. na poziom bezpieczeństwa czy wizerunek tego miejsca)? (bez PUP)
15. Czy są Państwo w stanie reagować na problemy klientów z badanego obszaru, zanim one eskalują? Jeśli nie, to dlaczego? (bez PUP)
16. Jak wygląda w kontakt z klientem/odbiorcą pomocy: czy klient ma swojego indywidualnego opiekuna, czy jest obsługiwany przez różne osoby? Jak przechowywana jest wiedza o sytuacji konkretnego klienta (np. czy klient ma swoją „teczkę”? Czy poszczególne przypadki rozpatrywane są indywidualnie i ustala się indywidualną ścieżkę postępowania wobec klienta czy mają Państwo ustalone ścieżki postępowania dla określonych grup odbiorców?
17. Jaka jest przeciętna częstotliwość kontaktu z osobami, które Państwo wspierają? Czy jest różna w zależności od typu osoby, problemu? Od czego zależy?
18. Czy znają P. jakieś przypadki „sukcesu”, to znaczy skutecznego rozwiązania problemów odbiorcy pomocy z badanego obszaru? Jakie czynniki to umożliwiły?
19. Jak P. sądzi jaka strategia działań wobec odbiorców pomocy najlepiej się sprawdza? Dlaczego?
20. Jak określił/aby P. wskaźnik sukcesu, tzn. ilu klientom z badanego obszaru udaje się Państwu skutecznie pomóc? Jaki jest udział klientów z badanego obszaru wśród długotrwale korzystających z pomocy?
21. Czy można wyróżnić jakieś typy postaw czy sytuacji życiowych odbiorców, które lepiej lub gorzej rokują pod względem skuteczności wsparcia?

Pytania dodatkowe dla szkoły:

- Czy mógł/mogłaby P. ogólnie opisać populację uczniów Państwa szkoły? Gdzie mieszkają uczniowie (czy są z najbliższej okolicy, czy dojeżdżają), z jakich środowisk rodzinnych zwykle pochodzą (ilu z nich szacunkowo z rodzin biednych, niewydolnych wychowawczo)?
- Jakie problemy można najczęściej spotykać wśród uczniów pochodzących z obszaru objętego rewitalizacją? (dopytać zarówno o biedę, niedożywienie, choroby, przemoc, jak i problemy z nauką czy zachowaniem)
- Jak wielu uczniów z badanego obszaru wypada z systemu szkolnego? Jakie są tego główne przyczyny? Czy można temu jakoś przeciwdziałać? Czy wagary są dużym problemem?
- Czy szkoła jest środowiskiem bezpiecznym dla uczniów, czy też dochodzi do jakichś incydentów na jej terenie? Czy zdarzało się Państwu wzywać policję czy straż miejską?
- Czy szkoła stara się jakoś załagodzić te problemy (jakieś szczególne inicjatywy, współpraca z innymi instytucjami – dopytać o wszystkie problemy wymienione przez

respondenta)? Jaka jest skuteczność tych działań, co się udaje, a co nie?

- Czy szkoła ma jakieś narzędzia wspierania dzieci lub rodzin, które obciążone są różnego rodzaju problemami ekonomicznymi, zdrowotnymi, społecznymi? Na ile skuteczne są te narzędzia?
- Jak układają się relacje między szkołą a rodzicami uczniów z badanego obszaru? Czy rodzice angażują się w życie szkoły? Czy interesują się wynikami w nauce swoich dzieci? Czy pomagają dzieciom w nauce?
- Czy szkoła uczestniczy jakoś w życiu lokalnych mieszkańców? Czy bierze udział w organizacji lokalnych wydarzeń, spotkań dla mieszkańców? Czy podobne imprezy cieszą się powodzeniem?
- Jaka jest pozalekcyjna oferta szkoły? Czy działa tu jakiś klub sportowy, czy realizowane są działania kulturalne, szkoleniowe, doradcze, etc? Jeżeli nie, to dlaczego? Czy szkoła jest zainteresowana rozszerzaniem swojej oferty?

C. Współpraca z innymi instytucjami

22. Z jakimi innymi instytucjami lub organizacjami współpracuje Państwa organizacja/instytucja?
23. Jak przebiega ta współpraca, na czym polega? Czy to jest współpraca na poziomie instytucjonalnym, wykonywania zadań zleconych, czy raczej konsultacje (interwencje) w konkretnych przypadkach?
24. Jakie instytucje/organizacje mogą działać komplementarnie do Państwa i wzmacniać pozytywny wpływ Państwa działań? Z jakimi innymi instytucjami/organizacjami mogliby Państwo rozważać współpracę w tym zakresie? Dlaczego ona do tej pory nie miała miejsca? (dopytać o bariery współpracy)
25. A czy są jakieś instytucje, które uważają P. za zbędne, bo np. dublują działania lub osłabiają efekt działań P. instytucji/organizacji?
26. Czy Państwa instytucja/organizacja ma jakieś kontakty z innymi podobnymi instytucjami w Polsce lub zagranicą? Czy znają państwo przykłady działań z innych miast/krajów?
27. Czy jest jakieś działanie lub projekt, z którego są Państwo szczególnie zadowoleni, który przyniósł pozytywny efekt?

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Scenariusz wywiadu z administratorami lokali mieszkalnych/organizacjami lokatorskimi

Wspólny moduł, porównanie perspektyw różnych uczestników działań z zakresu polityki mieszkaniowej.

- *przedstawiciel administracji gminnej, odpowiedzialnymi za gospodarowanie gminnym zasobem mieszkaniowym (UM)*
- *przedstawiciele instytucji/organizacji działających na rzecz osób zadłużonych lub którym grozi eksmisja lub te osoby zrzeszających (SL)*
- *właściciel lub administrator nieruchomości spoza gminnego zasobu mieszkaniowego (AP)*

A. Polityka mieszkaniowa

1. W jaki sposób miasto prowadzi politykę mieszkaniową?
2. W jaki sposób wspiera administratorów budynków? (dla AP)
3. W jaki sposób miasto dba o zapewnienie osobom potrzebującym dachu nad głową? (dla SL)
4. Co miasto mogłoby zrobić, żeby ta polityka była lepsza, skuteczniejsza? (bez UM)
5. Jakie są główne problemy lokalowe badanego obszaru (np. zły stan techniczny budynków, małe mieszkania, nadmetraż, pustostany, brak lokali zastępczych)? Z czego one wynikają?
6. Jaki jest charakter lokalnego rynku mieszkaniowego na badanym obszarze? Czy w okolicy wynajmuje się dużo mieszkań (studenci, osoby pracujące)? Czy przeważają mieszkania własnościowe, komunalne, socjalne? Kto je zamieszkuje, czy udział jakiejś grupy jest wyraźnie większy? (dopytać o osoby starsze, rodziny z dziećmi, w tym wielodzietne, samotne matki, osoby ubogie, młodych ludzi, studentów)
7. Czy są jakieś instytucje czy organizacje (np. deweloperzy, biura projektowe, organizacje lokatorskie, kościół), które wywierają wpływ na tworzenie polityki mieszkaniowej w mieście? Kto jest tutaj najważniejszym aktorem? Na czym polega ich wpływ?
8. Czy w ciągu ostatnich 3 lat na badanym obszarze miały miejsce jakieś nowe, ciekawe inicjatywy w obszarze mieszkalnictwa?
9. Jaki jest stan lokali z komunalnego zasobu mieszkaniowego (wyposażenie, połączenie z sieciami wod-kan, stan klatek schodowych, elewacji, izolacji)? Które obiekty są w najlepszym, a które w najgorszym stanie? Gdzie się koncentrują obiekty o najgorszym stanie technicznym? Co wpływa na taki stan budynków? Czy są jakieś plany, żeby poprawić stan tej infrastruktury? Czy są na to zarezerwowane środki? (bez AP)
10. Czy miasto prowadzi systematyczne remonty lub modernizacje poprawiające stan lokali komunalnych/socjalnych? Jakie są największe potrzeby mieszkańców w tym zakresie (bez UM, AP)

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

11. Czy stan techniczny budynków z zasoby komunalnego jest znany i opisany? Czy prowadzona jest ewidencja realizowanych remontów? (bez AP)
12. Czy stan własnościowy kamienic jest uporządkowany? Czy został podany do znajomości publicznej?
13. W jaki sposób ustalany jest czynsz za mieszkanie z zasoby komunalnego? Jakiej jest on obecnie wysokości? Czy kwota czynszu zmieniała się w ostatnich latach? Z czego to wynikało? Jakie były reakcje mieszkańców?
14. Czy istnieje jakaś instancja odwoławcza, gdzie lokatorzy mogliby złożyć skargę na sposób funkcjonowania zarządów ich budynku? Czy prowadzony jest nadzór nad działaniami prywatnych właścicieli budynków wobec lokatorów?
15. Czy zdarzają się konflikty między lokatorami a właścicielami budynków? Jeżeli tak, to czy podejmowano jakieś działania interwencyjne, skierowane do mieszkańców? W jaki sposób je realizowano, czy były spotkania z udziałem mieszkańców, czy wdrożono jakieś postępowanie w ich wyniku?
16. Czy lokatorzy dbają o swoje otoczenie i mieszkania? (w przypadku UM i SL chodzi o lokatorów zasobu komunalnego, w przypadku AP prywatnych budynków)
17. Czy wśród lokatorów zasobu komunalnego zdarzają się jakieś przypadki nadużyć, np. korzystanie z więcej niż jednego mieszkania, zatajanie realnej sytuacji majątkowej, żeby nie stracić prawa do lokalu, etc.? Czy istnieją jakieś sposoby weryfikacji podobnych nadużyć? (bez AP)
18. Czy realizując swoje działania korzystają P. ze wzorców innych miast lub krajów? (bez AP)
19. Czy brali Państwo udział w tworzeniu/konsultowaniu planu rewitalizacji centrum Łodzi? Jakie mogą być P. zdaniem konsekwencje tego projektu z punktu widzenia polityki mieszkaniowej?

B. Zadłużenie czynszowe

20. W którym miejscu (kwartale, kamienicy) występuje największe natężenie problemów z długami? Jak dużo osób nie płaci obecnie czynszu? (bez AP)
21. Jak istotne są te problemy w skali kwartałów, obszarów dzielnicy, miasta? (bez AP)
22. Jakie problemy dla administratora/instytucji powoduje taki poziom zadłużenia, brak oczekiwanych wpływów finansowych? (bez SL)
23. Jakie są najczęstsze przyczyny powstawania długów czynszowych?

Dopytać na ile powodem niepłacenia czynszu mogą być: wysokie koszty eksploatacji, niski standard mieszkania, niemożność wykazania legalnego przychodu, inne długi lub kredyty, np. w parabankach, mało aktywna postawa Administracji Zasobu Komunalnego (windykacja jako pierwszy sygnał o problemie), etc.

24. Jak jest przeciętne zadłużenie, jak długo trwa, jakie są ekstremalne przypadki?

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

25. Którzy mieszkańcy są szczególnie narażeni na wpadnięcie w długi? Czy można zdefiniować różne typy dłużników ze względu na ich sytuację życiową albo postawę? (dopytać o typy dłużników)
26. Jak wygląda procedura w sytuacji narastającego zadłużenia?
27. Czy na badanym obszarze często przeprowadza się eksmisje? Jeżeli tak, to jak często? Czy to się jakoś zmieniało w ciągu ostatnich 3 lat? Co jest główną przyczyną eksmisji? Jak one zwykle przebiegają?
28. Czy myśli P., że jest możliwe wdrożenie jakiejś skutecznej strategii wyjścia z zadłużenia czynszowego? Czy gdyby szybciej reagowano na problemy finansowe dłużników, to byłoby to łatwiejsze?
29. Czy są dostępne jakieś finansowe instrumenty wsparcia dla dłużników (mikropożyczki itp.)?
30. Czy zdarza się częściowe lub całkowite umorzenie długów? Jak to przynosi rezultaty – w stosunku do kogo się sprawdza, a do kogo nie?
31. Jakie jest sąsiedztwo (otoczenie) osób zadłużonych? Jak te osoby wpływają na swoje otoczenie? Czy otoczenie motywuje czy raczej działa demotywująco na dłużników? Dlaczego?
32. Jak traktowani są zadłużeni mieszkańcy? Czy łatwo im uzyskać jakąś pomoc, poradę prawną, wsparcie od miasta lub innej instytucji? Czy wszyscy dłużnicy traktowani są tak samo czy raczej różnie? Od czego to zależy?
33. Czy są jakieś różnice pomiędzy traktowaniem osób zadłużonych przez władze miasta a administratorów prywatnych? (bez AP, UM)
34. Czy można liczyć na pomoc/wsparcie jakichś instytucji w walce z problemami powodującymi zadłużenie? Jaka jest w P. ocenie skuteczność tych instytucji w przeciwdziałaniu problemom powodującym zadłużenie? Z czego wynika taka ocena?
35. Czy znają P. instytucje/organizacje, które realizowały ciekawe projekty społeczne lub projekty, które w kontekście osób zadłużonych spowodowały jakąś pozytywną zmianę?
36. Jakie postawy prezentują dłużnicy najczęściej (np. bierność, wyuczona bezradność, przejściowe kłopoty, przedsiębiorczość, wykorzystywanie systemu pomocy, roszczeniowość)?
37. Jaka część dłużników wychodzi z długu? Komu się zwykle udaje?
38. Czy znają P. jakieś przypadki indywidualnego sukcesu klienta, rozwiązanego problemu? Jakie czynniki P. zdaniem mogły zaważyć na sukcesie? Czy proponowano dłużnikom jakieś strategie wyjścia z długu, jakie się sprawdziły?
39. Co mogłoby pomóc dłużnikom w wyjściu z długu?
40. Czy następuje wymiana doświadczeń z pomiędzy administratorami/urzędnikami z badanego obszaru a innych obszarów w mieście?

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Scenariusz wywiadów z lokalnymi pracodawcami

1. Proszę opowiedzieć trochę o swojej firmie. Jaką działalność prowadzi, jak duża to firma, ile osób zatrudnia? Kim są Państwa klienci?
2. Czy P. zdaniem obszar centrum Łodzi jest dobrym miejscem do prowadzenia biznesu? Jakie są szanse i ograniczenia prowadzenia w tym miejscu biznesu? (pokazać respondentowi mapę i wytłumaczyć, że chodzi o obszar objęty rewitalizacją)
3. Czy wśród klientów są również mieszkańcy okolic czy raczej osoby na co dzień mieszkające gdzie indziej? (dopytać zwłaszcza o mieszkańców mieszkań komunalnych)
4. Czy wśród P. pracowników są osoby mieszkające w najbliższej okolicy? Jeżeli tak, to jak układa się z nimi współpraca? Jeśli nie, to dlaczego? Czy rozważyliby zatrudnienie osoby z najbliższej okolicy? Jakie warunki musiałby taki ktoś spełniać?
5. Czy zdarza się, że okoliczni mieszkańcy pytają o pracę lub oferują drobne usługi? Jeżeli tak, to jak często? Czy skłonni są Państwo korzystać z takiej pomocy? Czy są to osoby zainteresowane pracą na umowę czy raczej tylko dorobieniem sobie?
6. Jak P. sądzi jak wielu lokalnych pracodawców jest skłonnych zatrudniać kogoś bez umowy, lub tylko dorywczo? Z czego to wynika? (dopytać czy to podejście pracowników czy pracodawców jest decydujące)
7. Co P. sądzi o mieszkańcach obszaru objętego rewitalizacją jako o (potencjalnych) pracownikach? Czy różnią się od innych? (dopytać o ew. problemy, które znają, o których słyszeli lub się ich spodziewają)
8. Czy zna P. plany rewitalizacji centrum Łodzi? (jeżeli nie, proszę krótko opowiedzieć respondentowi o założeniach programu) Czy sądzi P., że przyniesie ona jakieś zmiany dla Państwa biznesu?
9. Czy byłby P. skłonny wziąć udział w projekcie rewitalizacji? Jeżeli tak, to w jakiej roli? Czy były/aby P. np. skłonny/a we współpracy z urzędem miasta zatrudnić osobę z rewitalizowanych obszarów?

METRYCZKA DO KAŻDEGO WYWIADU Z PRZEDSTAWICIELAMI INSTYTUCJI

Płeć: 1) Kobieta 2) Mężczyzna

Rok urodzenia:

Staż pracy z mieszkańcami/ bezdomnymi z Obszaru Pilotażowego lub szerzej

Śródmieście:

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIEJ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Literatura:

Wybrana literatura naukowa w zakresie rewitalizacji

Atkinson A., Marlier E. (2010), *Analysing and Measuring Social Inclusion in a Global Context*. New York: DESA United Nations.

Baker J., Schuler N. (2004), *Analyzing Urban Poverty A Summary of Methods and Approaches*. World Bank Policy Research Working Paper 3399.

Bianchini F., Dawson N, Evans P. (1992), *Flagship Projects in Urban Regeneration*, [in:] P. Healy, S. Davoudi, M. O'Toole, S. Tavsanoğlu, D. Usher (ed.), *Rebuilding the City: Property-led Urban Regeneration*, E. & F. N. Spon, London.

Bukowski, A., Jabłońska B., Smagacz-Poziemska, M. (2007), *Wykluczone sąsiedztwa. Społeczne Aspekty Rewitalizacji w Przestrzeni Wielkiego Miasta*, Instytut Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków: Wydawnictwo Rabid.

Domański B. (2000), *Restrukturyzacja terenów przemysłowych w miastach*, [w:] Z. Ziobrowski, D. Ptaszycka-Jackowska, A. Rębowska, A. Geissler (red.), *Odnowa miast. Rewitalizacja, rehabilitacja, restrukturyzacja*, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Wyd. Politechniki Śląskiej, Gliwice.

Dymicka, M. (2005), *Rewitalizacja zdegradowanych struktur miejskich w warunkach społecznego dialogu* [w:] Parteka, T. (red.): *Transformacja zdegradowanych struktur przestrzennych metropolii polskich*. Biuletyn KPZK PAN, Vol. 223, Warszawa: KPZK PAN.

Giambona F., Vassallo E. (2013), *Composite Indicator of Social Inclusion for European Countries*. *Social Indicators Research*, 116, 269-293.

Gorgoń J., Starzewska-Sikoroska A. (2007), *Scenariusze modelowych przekształceń terenów zdegradowanych*, [w:] Starzewska-Sikorska, A.(red.), *Instrumenty zarządzania rewitalizacją zdegradowanych terenów przemysłowych oraz obszarów odnowy miejskiej*, Białystok, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko.

Green M., Moore H., O'Brien J. (2013), *Rozwój społeczności lokalnych w oparciu o zasoby. Model ABCD w praktyce*, Centrum Aktywności Lokalnej CAL.

Gulczyńska A. (2013), *„Chłopaki z dzielnicy” Studium społeczno-pedagogiczne z perspektywy interakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Herbst K. (2008), Społeczny sens rewitalizacji, Ekonomia Społeczna Teksty, www.ekonomiaspoleczna.pl.

Jadach-Sepioło A., Czenczek K., (2014), Mierzalne skutki rewitalizacji, Instytut Rozwoju Miast.

Kaczmarek T. (2001), Rewitalizacja miast w Polsce na tle doświadczeń europejskich [w:] Billert, A. (red.): Projekt Tempus-Phare – Nowoczesne zarządzanie rozwojem miast, Collegium Polonicum, Słubice.

Kaczmarek S., 2001, Rewitalizacja obszarów przemysłowych. Nowy wymiar w rozwoju miast, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

Kaczmarek S. (2004a), Sprawiedliwość społeczna w przestrzeni a warunki życia w mieście, [w:] Jażdżewska I. (red.): Zróżnicowanie warunków życia w mieście XVII Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Łódź, Uniwersytet Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

Kaczmarek S. (2004b), Tereny przemysłowe w miastach – problem czy wyzwanie? [w:] Słodczyk, J. (red.): Przemiany struktury przestrzennej miast w sferze funkcjonalnej i społecznej, Opole, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.

Labonté R., Abdullahel H., Kauffmann X. (2011), Indicators of Social Exclusion and Inclusion: A Critical and Comparative Analysis of the Literature. Working Papers Volume 2 Number 8. Globalization and Health Equity Research Unit.

Lorens P. (2007), Rewitalizacja miast w Polsce: pierwsze doświadczenia, "Urbanista", Warszawa.

Lorens P. (2010), Rewitalizacja miast. Planowanie i realizacja, Wyd. Politechniki Gdańskiej, Gdańsk.

Lorens P., Martyniuk-Pęczak J. (red.) (2009), Wybrane zagadnienia rewitalizacji miast. Miasto. Metropolia. Region, Wyd. Urbanista, Gdańsk.

Markowski T., Stawasz D. (red.) (2007), Rewitalizacja a rozwój funkcji metropolitalnych miasta Łodzi, Wyd. UŁ, Łódź.

Michael Fleming (2012), Legitimizing Urban "Revitalisation" Strategies in Post-socialist Łódź. „East European Politics & Societies” May 2012 vol. 26 no.2 254-273.

Parteka T. (red.) (2005), Transformacja zdegradowanych struktur przestrzennych metropolii polskich, KPZK PAN, Warszawa.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIE EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Raport z projektu „Jakość życia mieszkańców Łodzi i jej przestrzenne zróżnicowanie” – badanie realizowane pod kierunkiem E. Rokickiej (Uniwersytet Łódzki, 2012).

Raporty z projektu „Wzmocnić szanse i osłabić transmisję biedy wśród mieszkańców miast województwa łódzkiego-WZLOT”.

Rogatka K. (2008), Urban revival in the Polish specialist literature, Uniwersytet im. M. Kopernika w Toruniu.

Liszewski S., C. Young (red.) (1997), A Comparative Study of Łódź and Manchester. Geographies of European Cities in Transition, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

Stone W., Reynolds M. (2012), Social inclusion and housing: towards a household and local area analysis. AHURI Positioning Paper No. 146

Markowski T., Kaczmarek S., Olenderek J. (2010), Rewitalizacja terenów przemysłowych w Łodzi. Warszawa : Polska Akademia Nauk, Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.

Warzywoda-Kruszyńska W., Jankowski B. (2013), Ciągłość i zmiana w łódzkich enklawach biedy, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

Ziobrowski Z. i In. (2000), Rewitalizacja. Rehabilitacja. Restrukturyzacja. Odnowa miasta, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Kraków.

Ziobrowski Z., Jerczewski W. (2009), Rewitalizacja miast polskich - diagnoza, Instytut Rozwoju Miast, Kraków.

Wybrana literatura naukowa w zakresie metodologii badania

Abramowska-Kmon A. (2011), Zmiany modelu rodziny z zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze osób starszych, praca doktorska w Instytucie Statystyki i Demografii Szkoły Głównej Handlowej.

Czapiński J., Panek T. (red.) (2005-2013), Diagnoza Społeczna 2005-2013, Warunki i jakość życia w Polsce (2005-2013), Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie.

Green M., Moore H., O'Brien J. (2013), Rozwój społeczności lokalnych w oparciu o zasoby. Model ABCD w praktyce, Centrum Aktywności Lokalnej CAL (wydruk i tłumaczenie).

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIE EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Ilmarinen J, Tuomi K.(2004), Past, present and future of work ability, [w:] Ilmarinen J., Lehtinen S (red.), Past, Present and Future of Work Ability, People and Work, Research Reports 65, Helsinki: Finnish Institute of Occupational Health, s. 1–25.

Ilmarinen J. (1999), Ageing workers in the European Union – Status and promotion of work ability, employability and employment, Helsinki: Finnish Institute of Occupational Health, Ministry of Social Affairs and Health, Ministry of Labour.

Makowiecka M. (2012), Jak opracować mapę zasobów i potrzeb?, dostępne na: www.osl.org.pl.

McIlvane, J.M., Ajrouch K.J., and Toni Antonucci T. (2007), Generational structure and social resources in mid-life: Influences on health and well-being, Journal of Social Issues, 63:759-773.

Putnam R. (2000), Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community (New York: Simon and Schuster).

Stonawski M. (2010), Kapitał ludzki w warunkach starzenia się ludności a wzrost gospodarczy, praca doktorska, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

Trutkowski C., Mendes S. (2005), Kapitał społeczny w małych miastach, Warszawa 2005.

Raporty Ewaluacyjne, wytyczne i inne

Ewaluacja projektu systemowego pn. „Rewitalizacja społeczna”, realizowanego przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich.

Katalog dobrych praktyk programów rewitalizacji społecznej opracowany w ramach projektu „Rewitalizacja społeczna”.

Modelowy standard aktywnej integracji wraz z konkluzjami z pilotażu programów rewitalizacji społecznej, opracowanie powstałe w ramach projektu „Rewitalizacja społeczna” prowadzonego przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich.

Jak planować proces rewitalizacji społeczno gospodarczej przestrzeni miejskiej?, Pracownia Badań i innowacji Społecznych Stocznia.

Krzysztof Herbst, Partycypacja w rewitalizacji, Pracownia Badań i innowacji Społecznych Stocznia.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ Z PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA 2007-2013

Raport z konsultacji dotyczących priorytetowych projektów rewitalizacji obszarowej centrum Łodzi na lata 2014-2020+

Dokumenty

Krajowa Polityka Miejska, projekt, wersja I

Lokalny Program Rewitalizacji Łodzi 2020+, Założenia

Narodowy Plan Rewitalizacji 2022, Założenia

Polityka Miasta Łodzi dotycząca gminnego zasobu mieszkaniowego 2020+

Polityka Społeczna 2020+ dla Miasta Łodzi, projekt

Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014-2020, Umowa Partnerstwa

Założenia ustawy o rewitalizacji, listopad 2014

Czasopisma

<http://poland-today.pl/magazine/all-issues/issue-6/lodz-revitalising> (s.84).

